

Postępowanie w sprawach karnych i wykonywanie wyroków

- (i) **Wzajemne uznawanie wyroków z innych państw członkowskich**
- (ii) **Wzajemne uznawanie orzeczeń o pozbawieniu wolności**

(i) **WZAJEMNE UZNAWANIE WYROKÓW Z INNYCH PAŃSTW CZŁONKOWSKICH**

▪ Ramy prawne

- Regulacje kodeksowe
- Ramy europejskie

▪ Zagadnienia ogólne

- Zasada wzajemnego uznawania
- Rodzaje orzeczeń
- Kompatybilność orzeczonych środków i kar z prawem państwa wykonania

I Ramy prawne

▪ **Decyzje ramowe:**

- Podstawowy instrument prawny w ramach III filaru UE „Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych”
- Art. 34 ust. 2b TUE przed wejściem w życie Traktatu z Lizbony
- Cel - zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich
- Wiążące w zakresie skutku, nie zaś sposobu implementacji – co formy i sposobu wprowadzenia postanowień Decyzji Ramowej do krajowego porządku prawnego

→ Wraz z wejściem w życie Traktatu z Maastricht - 1 listopada 1993 r., instrumentami prawnymi właściwymi w obszarze III filaru były **wspólne stanowiska, wspólne działania oraz konwencje**. W przeciwieństwie do I filaru, opartego na wspólnotowej metodzie regulacji, współpraca w obszarze spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości opierała się na klasycznych formach współpracy międzynarodowej, tj. konwencjach, w oparciu o jednomyślność, przy jednoczesnym braku ingerencji w kompetencje państw, czyli przy pełnym poszanowaniu ich suwerenności¹⁷.

→ Przyjęte instrumenty współpracy w obszarze III filaru nie były efektywne. **Wspólne stanowiska oraz wspólne działania nie miały mocy prawnej**, stanowiły jedynie zbiór dobrych intencji i zasad. Z kolei konwencje, jako klasyczne umowy międzynarodowe, wymagały żmudnych procedur ratyfikacyjnych. Ponadto były one obarczone możliwością złożenia licznych zastrzeżeń czy oświadczeń, co ograniczało skutek harmonizujący systemy prawne w następstwie przyjęcia rozwiązania konwencyjnego.

- Do poprawy sytuacji przyczynił się Traktat Amsterdamski. Dokonał on istotnych zmian w zakresie III filaru o nowo brzmiącej nazwie "współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych", którego zakres objął zapobieganie i zwalczanie przestępczości, współpraca policyjna i współpraca sądowa w sprawach karnych; włączono tu także zagadnienie zwalczania ksenofobii i rasizmu.
- Na mocy art. 34 TUE przyjęto nowe formy działania w obszarze III filaru. Z katalogu instrumentów prawnych usunięto wspólne działania, zaś na plan pierwszy wysunęły się **wspólne stanowiska** – miały charakter zobowiązań politycznych a ich celem było określenie sposobu postępowania Unii Europejskiej w konkretnej sprawie.
- Kolejnym instrumentem były **decyzje ramowe** podejmowane "w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich". Wiążą one państwa członkowskie w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawiają jednak organom krajowym tych państw swobodę wyboru formy i środków. Choć państwa członkowskie UE mają autonomię przy wyborze formy implementacji, to jednak są ograniczone zasadami jednolitego prawa wspólnotowego, wymogiem pełnej skuteczności postanowień decyzji ramowej oraz ustaleniem jej celu w oparciu o wykładnię wszystkich przepisów decyzji ramowej i jej preambuły. "Dokonujący wykładni sąd, stosując prawo krajowe, ma obowiązek dokonać wykładni tego prawa, na ile to tylko możliwe, w świetle brzmienia i celów tej decyzji ramowej" (wyrok w sprawie Pupino).
- Decyzje jako trzeci instrument prawny III filaru - charakter wiążący, choć nie wywołuje skutku bezpośredniego.
- Ostatnim źródłem prawa trzeciofilarowego, które zostało wskazane w art. 34 ust. 2 TUE, są konwencje. Co do zasady wchodzi one w życie po przyjęciu ich przez co najmniej połowę państw członkowskich i obowiązują między tymi państwami, które do nich przystąpiły. Odegrały one istotną rolę w "erze" przed Amsterdamem, bowiem wówczas brak było środków prawnych wiążących państwa członkowskie²⁶.
- Na mocy art. 34 dawnego TUE decyzje ramowe, obok wspólnych stanowisk, decyzji, oraz konwencji był instrumentem regulacji prawnej UE w ramach III filaru tj. Współpracy sądowej i policyjnej w sprawach karnych".
- Służyły one regulacji w tej dziedzinie UE do dnia 1 grudnia 2009 r. kiedy to w życie wszedł Traktat z Lizbony, który zniósł strukturę filarową UE. Postanowienia dotyczące współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych zostały włączone do Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Po wejściu w życie Traktatu z Lizbony nastąpiło objęcie dotychczasowego III filaru UE **jednolitym unijnym reżimem prawnym**. Celem jest sprawniejsze i łatwiejsze podejmowanie działań w tym zakresie i wyeliminowanie elementów ograniczających rozwój tej dziedziny prawa zarówno w aspekcie proceduralnym jak i instytucjonalnym.
- Po wejściu w życie Traktatu z Lizbony, instrumentem regulacji prawnej w zakresie współpracy sądowej w sprawach karnych są dyrektywy.

▪ Dyrektywy:

- Współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych – unijny reżim prawny od 1 grudnia 2009 r. – wejście w życie Traktatu z Lizbony
- Art. 82 ust. 2 i 83 ust. 1 TFUE
- Stanowienie norm minimalnych

Artykuł 82

(dawny artykuł 31 TUE)

1. Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych w Unii opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych oraz obejmuje zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w dziedzinach, o których mowa w ustępie 2 i w artykule 83.

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują środki mające na celu:

- a) ustanowienie zasad i procedur zapewniających uznawanie w całej Unii wszystkich form wyroków i orzeczeń sądowych;
  - b) zapobieganie sporom o jurysdykcję między Państwami Członkowskimi i ich rozstrzyganie;
  - c) wspieranie szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości;
  - d) ułatwianie współpracy między organami sądowymi lub równoważnymi organami Państw Członkowskich w ramach ścigania karnego i wykonywania orzeczeń.
2. W zakresie niezbędnym dla ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanawiać normy minimalne. Normy takie uwzględniają różnice między tradycjami i systemami prawnymi Państw Członkowskich.

Dotyczą one:

- a) wzajemnego dopuszczania dowodów między Państwami Członkowskimi;
- b) praw jednostek w postępowaniu karnym;
- c) praw ofiar przestępstw;
- d) innych szczególnych aspektów postępowania karnego, określonych uprzednio przez Radę w drodze decyzji; przyjmując taką decyzję, Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

Przyjęcie minimalnych norm, o których mowa w niniejszym ustępie, nie stanowi przeszkody dla Państw Członkowskich w utrzymaniu lub ustanowieniu wyższego poziomu ochrony osób.

Artykuł 83

(dawny artykuł 31 TUE)

1. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w dziedzinach szczególnie poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym, wynikające z rodzaju lub skutków tych przestępstw lub ze szczególnej potrzeby wspólnego ich zwalczania.

Powyższe dziedziny przestępczości są następujące: terroryzm, handel ludźmi oraz seksualne wykorzystywanie kobiet i dzieci, nielegalny handel narkotykami, nielegalny handel bronią, pranie pieniędzy, korupcja, fałszowanie środków płatniczych, przestępczość komputerowa i przestępczość zorganizowana.

W zależności od rozwoju przestępczości Rada może przyjąć decyzję określającą inne dziedziny przestępczości spełniające kryteria, o których mowa w niniejszym ustępie. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

2. Jeżeli zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w sprawach karnych okaże się niezbędne w celu zapewnienia skutecznego wprowadzania w życie polityki Unii w dziedzinie, która stała się przedmiotem środków harmonizujących, dyrektywy mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w danej dziedzinie. Dyrektywy te przyjmuje się zgodnie ze zwykłą lub specjalną

procedurą ustawodawczą, taką samą jak procedura stosowana do przyjmowania stosownych środków harmonizujących, bez uszczerbku dla artykułu 76.

a) Uznawanie wyroków orzekających kary pieniężne (patrz strona 14 niniejszego koментарza)

- **Rozdział 66a** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądającego od sprawcy koszty procesu
- **Rozdział 66b** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym**

b) Uznawanie wyroków orzekających przepadek

- **Rozdział 66c** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku
- **Rozdział 66d** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2006/783/WSiSW z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty**

c) Uznawanie wyroków orzekających karę bezwzględnego pobawienia wolności

- **Rozdział 66f** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności
- **Rozdział 66g** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej**

d) Uznawanie wyroków orzekających karę pozbawienia wolności z zastosowaniem środków probacyjnych lub kar innych niż pozbawienie wolności oraz kary pieniężne

- **Rozdział 66h** - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego
- **Rozdział 66i** - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie
- **DECYZJA RAMOWA RADY 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych**

II Zagadnienia ogólne

(1) Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń organów sądowych

- **Podstawa współpracy sądowej państw członkowskich w sprawach karnych – art. 82 ust. 1 TFUE**
  - Koncept zasady wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych tak w sprawach karnych jak i cywilnych zrodził się podczas konferencji Rady Europejskiej w Tampere w 1999 r. a następnie był rozbudowywany w ramach programu haskiego z dnia 4 i 5 listopada 2004 r. na rzecz wzmocnienia wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Unii Europejskiej.
  - Zasada wzajemnego uznawania wyroków sądowych uznawana jest „za kamień węgielny” współpracy państw członkowskich w sprawach cywilnych oraz karnych;
  - Do czasu podjęcia i wejścia w życie Traktatu z Lizbony jej wyrazem były decyzje ramowe podejmowane w ramach III filaru UE, zawierające wyraźne przepisy o wzajemnym uznawaniu wyroków przez organy państw członkowskich.
  - Obecnie zasada wzajemnego uznawania wyroków ma swoje źródło także w prawie pierwotnym - art. 82 ust. 1 TFUE.
  - Oparcie współpracy w sprawach karnych na zasadzie wzajemnego uznawania powinno wyłączać zasadniczo konieczność harmonizacji przepisów materialnych i proceduralnych. Jednakże system współpracy w sprawach karnych, nawet najefektywniejszy nie może doprowadzić do zastąpienia krajowych karnych porządków prawnych, gdyż nie taka jest jego rola. Należy jednak zaznaczyć, że ujednolicenie pewnych regulacji prawa czy procesu karnego ułatwiłoby współpracę i stworzyłoby możliwości do rozszerzenia jej zakresu na nowe czynności procesowe. Konsekwencją procesu harmonizacji mogłaby być również ewolucja międzynarodowej współpracy i wprowadzanie do niej elementów swobodnego przepływu czynności procesowych. Jak się trafnie dowodzi, realizacja koncepcji swobodnego przepływu w sprawach karnych byłaby możliwa „w razie powstania jednolitej sfery postępowania karnego na terytorium wszystkich państw członkowskich”¹⁶⁸.

- **Komponenty:**
  - I. **Uznawanie ustaw**
  - II. **Uznawanie rozstrzygnięć organów sądowych**

Definicja modelu zasady wzajemnego uznawania orzeczeń: istotą modelu wzajemnego uznawania jest reguła, zgodnie z którą czynność procesowa skutecznie dokonana w tym orzeczenie wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego powinna zostać uznana za dokonaną skutecznie i uznana w innym państwie członkowskim (państwie uznania) i wywołać w tym państwie zarówno skutki z niej wynikające, jak i skutki, które prawo państwa uznania łączy z czynnościami procesowymi danego rodzaju.

Cechy charakterystyczne modelu wzajemnego uznawania orzeczeń w jego najbardziej rygorystycznym ujęciu¹:

- (1) **Automatyzm uznania.** – uznanie decyzji następuje bez przeprowadzenia odrębnego postępowania w państwie uznania. Fakt uznania powinien wynikać z generalnej normy prawnej zawierającej obowiązek każdego państwa członkowskiego uznania czynności procesowej, nie zaś opierać się na odrębnym postanowieniu organu

¹ „Zasada wzajemnego uznawania w sprawach karnych.” Zbigniew Barwina, Wolters Kluwer, 2012.

państwa uznania → uznanie *ex lege*. Tylko przy takim założeniu można mówić o swobodnym przepływie decyzji. Wynika z tego, iż samo wydanie decyzji byłoby równoznaczne z jej uznaniem przez odpowiednie organy wszystkich państw członkowskich, podobnie, jak ma to miejsce w stosunkach między organami krajowymi.

- (2) **Brak wniosku** – jako konsekwencja automatyzmu uznania.
- (3) **Obligatoryjność uznania**. Czynność procesowa musiałaby zostać uznana i wykonana w każdym wypadku, chyba, że zachodziłby wskazany przez normę prawną wyjątek.
- (4) **Bezwarunkowość uznania**. Skoro do uznania obcej czynności procesowej dochodziłoby z mocy prawa, organ nie mógłby mocą swojej władczej decyzji odmówić uznania.
- (5) **Pełny zakres uznania**. Czynność procesowa musiałaby wywoływać w państwie wykonującym wszystkie skutki prawne z niej wynikające zgodnie z prawem państwa wydania.
- (6) **Ekwiwalentność**

→ Koncepcja zasady wzajemnego uznawania wyroków, przyjęta w ramach UE, nie realizuje rygorystycznego modelu wzajemnego uznawania wyroków.

- **Filary²:**

- I. **Zaufanie – podstawa funkcjonowania zasady wzajemnego uznawania wyroków**

Zaufanie jest łącznikiem w zakresie wzajemnego uznawania ustawodawstw oraz rozstrzygnięć organów sądowych jako efektu stosowania przepisów prawa. Zaufanie może więc dotyczyć sfery uznawania w tym procesie - np. "właściwego" pod względem prawnym i aksjologicznym stanowienia prawa, "właściwego" stosowania środków procesowych czy też "właściwego" pojmowania i stosowania dyrektyw wymiaru sankcji karnych. W innym wymiarze zaufanie oznacza swoiste domniemanie, które pozwala dojść do określonej konkluzji procesowej, czy też zaufanie do decyzji funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości. Na uwagę zasługuje to, że różnice systemowe czy też instytucjonalne nie świadczą o nierównych standardach ochrony praw człowieka, a jedynie dowodzą istnienia partykularyzmów kultur prawnych. To ostatnie stwierdzenie jest w pewnym sensie postulatem, stwierdzeniem *pro futuro*, że przy ciągle istniejącym braku właściwego zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich UE możemy mówić np. o realności "europejskiego waloru orzeczenia krajowego".

- II. **Ekwiwalentność**

- III. **Kompatybilność**

- IV. **Instytucjonalne wsparcie organów krajowych**

Funkcjonowanie zasady wzajemnego uznawania wymaga wzajemnego zaufania do jakości prawa państwa członkowskiego, jego systemu prawnego czy do działania organów sądowych tego państwa. To oczywiście nie wszystko. Ponadto zasada wzajemnego uznawania wymaga istnienia systemów cechujących się "jednojąkowością" oraz kompatybilnością rozwiązań prawnych. Efektywna współpraca organów sądowych państw członkowskich, w szczególności w zakresie wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń, z uwagi na brak zbieżnych rozwiązań prawnych, wymaga instytucjonalnego (ponadnarodowego) wsparcia struktur krajowych ze strony instytucji UE.

² „Europejski nakaz aresztowania w teorii i praktyce państw członkowskich Unii Europejskiej” Piotr Hofmański (red.), Adam Górski, Andrzej Sakowicz, Dobrosława Szumiło-Kulczycka, Oficyna 2008;

- **Alternatywna metoda współpracy międzynarodowej w stosunku do metody traktatowej**
  - Uznawanie wyroków nie wymaga zawierania kolejnych traktatów międzynarodowych;
  - Uproszczenie procedur, m.in. wyłączenie ogniwa pośredniego w postaci organów centralnych na rzecz zasady bezpośredniego kontaktu pomiędzy organami sadowymi, brak procedury wnioskowej (nomenklatura „państwo wzywające”, „państwo wezwane” zastąpione nomenklaturą „państwo wydania” i „państwo wykonania”);

(2) Orzeczenia orzekające:

- Karę grzywny
- Środki karne w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego
- Zasądzające od sprawcy koszty procesu
- Przepadek
- Bezwzględna karę pozbawienia wolności
- Karę pozbawienia wolności z poddaniem sprawcy próbie
- Karę ograniczenia wolności
- O warunkowym zawieszeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania

(3) Kompatybilność orzeczonych środków i kar – dopuszczalność dostosowania

- Model mechanizm wzajemnego uznawania wyroków zakłada **automatyzm uznawania wyroków** wydawanych przez inne państwa członkowskie.
- Na gruncie regulacji UE – odstępianie od zasady automatyzmu uznawania na rzecz **dopuszczalności dostosowania wyroków**.

Dopuszczalność dostosowania wyroków:

- I. **skazujących na karę bezwzględnego pobawienia wolności (art. 611 tl K.p.k.)**

Art. 611ue

§ 3. Orzekając o wykonaniu kary lub środka, o których mowa w art. 611ud § 1, **sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego**. Jeżeli rodzaj kary lub środka albo sposób wykonania nałożonych obowiązków są nieznane ustawie, sąd określa karę, środek lub obowiązek według prawa polskiego. Podstawę określenia kary lub środka podlegającego wykonaniu stanowi orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego Unii Europejskiej, kara grożąca za taki czyn w polskim prawie oraz okres rzeczywistego wykonywania kary, środka lub obowiązku za granicą, z uwzględnieniem różnic na korzyść skazanego. Jeżeli wymiar kary, środka, obowiązku lub okresu próby jest wyższy niż przewidziany w ustawie, sąd określa go w górnej granicy wymiaru według prawa polskiego.

§ 4. Jeżeli orzeczenie, o którym mowa w art. 611ud § 1, nie określa kary pozbawienia wolności, która będzie wymierzona sprawcy w wypadku niewykonywania nałożonych obowiązków lub podjęcia warunkowo umorzonego postępowania karnego, sąd orzeka o wykonaniu orzeczenia jedynie w zakresie nałożonych w nim obowiązków. Art. 611ub § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

II. skazujących na karę pozbawienia wolności z zastosowaniem środków probacyjnych (art. 611ue K.p.k.)

Art. 611tl.

§ 1. Orzekając o wykonaniu kary pozbawienia wolności, sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. Art. 607s § 4 stosuje się odpowiednio. Na poczet orzeczonej lub wykonywanej kary pozbawienia wolności zalicza się okres faktycznego pozbawienia wolności w państwie wydania orzeczenia.

§ 2. Jeżeli rodzaj kary polegającej na pozbawieniu wolności jest nieznanym ustawie, sąd określa podlegającą wykonaniu karę jako karę pozbawienia wolności. Jeżeli przestępstwo zgodnie z przyjętą według prawa polskiego kwalifikacją prawną nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, wykonuje się karę orzeczoną przez sąd państwa wydania orzeczenia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy pozbawienia wolności.

III. w razie odmowy wydania na podstawie ENA osoby skazanej celem wykonania wyroku wydanego w innym państwie UE (art. 607s K.p.k.)

Art. 607s.

§ 1. Nie podlega wykonaniu nakaz europejski wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności wobec osoby ściganej, będącej obywatelem polskim albo korzystającej w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu, jeżeli nie wyrazi ona zgody na przekazanie.

§ 2. Można także odmówić wykonania nakazu europejskiego, jeżeli został on wydany w celu, o którym mowa w § 1, a osoba ścigana ma miejsce zamieszkania lub stale przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Odmawiając przekazania, z przyczyn określonych w § 1 lub 2, sąd orzeka o wykonaniu kary albo środka, orzeczonych przez organ sądowy państwa wydania nakazu europejskiego.

§ 4. W postanowieniu, o którym mowa w § 3, sąd określa **kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego**. Jeżeli kara lub środek, orzeczony przez organ sądowy państwa wydania nakazu europejskiego, przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę lub środek. Jeżeli do nakazu europejskiego nie dołączono dokumentów lub informacji niezbędnych do wykonania kary na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd odracza posiedzenie i zwraca się do właściwego organu państwa wydania nakazu europejskiego o nadesłanie takich dokumentów lub informacji.

§ 5. Wykonanie kary odbywa się według przepisów prawa polskiego. Przepisy rozdziału 66g stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem art. 611tg, art. 611ti § 2 i 3, art. 611tk, art. 611tm, art. 611to § 2 i art. 611t.

Powyższe brzmienie przepisu wprowadzone do K.k. ustawa nowelizacyjna z dnia 20 stycznia 2011 r., która weszła w życie dnia 22 marca 2011 r. (patrz poniżej – zmiana treści przepisu była istotna, gdyż w stosunku do poprzedniego stanu prawnego wprowadziła możliwość dopuszczalności dostosowania kary przejętej do wykonania).

IV. wyroków wydanych w związku z przekazaniem osoby ściganej na podstawie ENA (art. 607t K.p.k.)

Art. 607t.

§ 1. Jeżeli nakaz europejski został wydany w celu ścigania osoby, która jest obywatelem polskim albo korzysta w Rzeczypospolitej Polskiej z prawa azylu, **przekazanie może nastąpić pod warunkiem, że osoba ta będzie odesłana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po prawomocnym zakończeniu postępowania w państwie wydania nakazu europejskiego.**

§ 2. W razie skazania osoby, o której mowa w § 1, na karę pozbawienia wolności albo orzeczenia wobec niej innego środka polegającego na pozbawieniu wolności stosuje się odpowiednio przepisy art. 607s § 3-5.

Brzmienie przepisu § 4 art. 607s K.p.k. przed 22 marca 2011 r.

§ 4. W postanowieniu, o którym mowa w § 3, sąd określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. **Sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary.** Jeżeli do nakazu europejskiego nie dołączono dokumentów lub informacji niezbędnych do wykonania kary na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd odracza posiedzenie i zwraca się do właściwego organu państwa wydania nakazu europejskiego o nadesłanie takich dokumentów lub informacji.

§ 5. Wykonanie kary odbywa się według przepisów prawa polskiego.

Przed nowelizacją z dnia 20 stycznia 2011 r., która weszła w życie 22 marca 2011 r. **niedopuszczane było dostosowanie** orzeczonej przez inny sąd państwa członkowskiego kary, która następnie miała być wykonana w Polsce w związku z tym, że

- a) Polska odmówiła wydania obywatela polskiego lub azylanta (lub osoby zamieszkującej lub stale przebywającej na terytorium RP) na podstawie ENA, wydanego przez inne państwo członkowskie celem wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności lub innej kary izolacyjnej.
- b) Polska wydała do innego państwa członkowskiego obywatela polskiego lub azylanta na podstawie ENA wydanego celem przeprowadzenia postępowania karnego pod warunkiem, że po zakończeniu postępowania karnego i wydaniu wyroku, osoba skazana zostanie przekazana polskim organom wymiaru sprawiedliwości celem wykonania wyroku.

W świetle dawnego brzmienia art. 607 s K.p.k., Sąd był związany wymiarem kary orzeczonej w państwie wydania ENA. **Rozwiązanie to stanowiło wyjątek od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego przewidzianej w art. 8 § 1, będący z kolei konsekwencją przyjęcia na obszarze UE zasady wzajemnego uznawania orzeczeń wydanych w poszczególnych państwach członkowskich.** Wykonaniu w Polsce podlegała kara w takim wymiarze, w jakim została orzeczona przez sąd państwa wydania ENA, choćby przekraczał on maksymalny wymiar kary za taki czyn w myśl prawa polskiego.

Niedopuszczalność dostosowania kary pozbawienia wolności orzeczonej przez organy sądowe innego państwa członkowskiego na gruncie poprzedniego brzmienia art. 607s została potwierdzona w uchwale SN z dnia 3 marca 2009 r. (I KZP 30/08). W myśl stanowiska SN norma zawarta w zdaniu drugim art. 607s § 4 "Sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary", w związku z art. 607t § 2, w odniesieniu do skazanego obywatela polskiego, przekazanego uprzednio innemu państwu członkowskiemu UE na podstawie ENA, a następnie odesłanego na terytorium RP w celu wykonania kary, wyłączała w

stosunku do niego procedurę przekształcenia kary przewidzianą w art. 114 § 4 k.k. w zw. z art. 611c § 2 k.p.k. oraz w art. 10 i 11 EKPOS.

W uzasadnieniu uchwały SN wskazał jednak, że tak daleko posunięty automatyzm w uznawaniu wyroków sądów państwa członkowskich, polegający na całkowitym wyłączeniu stosowania procedury exequatur, nie jest wymagany przez decyzje ramową o ENA.

„W szczególności, w świetle uregulowań decyzji ramowej z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności - w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (2008/909/WSiSW, Dz.U. UE Seria L z dnia 5 grudnia 2008 r. Nr 327, s. 27) nie ulega wątpliwości, że, podobnie jak i obecnie, tak i po nadejściu terminu, w którym decyzja ta powinna być implementowana do krajowych porządków prawnych (5 grudnia 2011 r.), dopuszczalne będzie w ramach procedury orzekania o wykonaniu kar izolacyjnych orzeczonych przez sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, także w sytuacjach procesowych występujących w związku z niewykonaniem europejskiego nakazu aresztowania i w związku z powrotnym przekazaniem skazanego w celu wykonania orzeczonej kary, ograniczenie tej kary do maksymalnego zagrożenia karnego przewidzianego w państwie wykonania, jeżeli orzeczona kara przekracza ten wymiar. Jak się wydaje, powinno to skłonić polskiego ustawodawcę do rozważenia, czy wskazane w uzasadnieniu niniejszej uchwały względy sprawiedliwościowe nie powinny zostać uwzględnione w ustawodawstwie polskim. Innymi słowy, rozważenia wymaga, czy ustawodawca polski, powinien utrzymać w prawie krajowym rozwiązania, które wprawdzie zgodne są z abstrakcyjnie pojmowaną zasadą wzajemnego uznawania, niemniej wydają się wątpliwe zarówno z punktu widzenia potrzeby zapewnienia harmonijnego rozwoju prawa karnego w Unii Europejskiej, a przede wszystkim z punktu widzenia potrzeby zapewnienia sprawiedliwego traktowania sprawców przestępstw niezależnie od tego, gdzie zostali schwytani i w jakim trybie przekazano ich w celu wykonania orzeczonej kary do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.”

Zmiana brzmienia art. 607 s K.p.k.

Wprowadzona do treści art. 607 s i w konsekwencji także zmiana art. 607 t. czytanego w związku z art. 607 s K.p.k. uwzględniła argumenty przytoczone przez SN w powoływanej powyżej uchwale, w związku z czym dopuszczalna jest obecnie możliwość dostosowania orzeczonej w innym państwie członkowskim kary pozbawienia wolności, która zostaje przejęta do wykonania przez polskie organy ścigania, w związku z odmową wydania osoby skazanej na podstawie ENA wydanego celem wykonania kary przez osobę skazaną w państwie wydania wyroku lub w razie wydania obywatela polskiego lub azylanta do innego państwa członkowskiego celem przeprowadzenia postępowania karnego i wydania wyroku skazującego, pod warunkiem powrotnego wydania osoby skazanej celem wykonania wyroku na ternie RP.

Warunkiem dopuszczalności dostosowania jest jednak to, aby kara orzeczona i przejęta do wykonania przekraczała górną granicę ustawowego zagrożenia. Wówczas dostosowanie polega na określeniu przez sąd polski podlegającej wykonaniu kary lub środka według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę lub środek.

Brzmienie art. 607s § 4 zd. 2 wskazuje, że uprawnienie sądu do modyfikacji kary ma jednak charakter wyjątkowy, ograniczony do przypadku, gdy wymiar kary lub środka przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianego w prawie polskim. A *contrario* wynika, że w pozostałych przypadkach obowiązuje nieokreślona obecnie przez ustawodawcę w sposób wyraźny zasada, iż sąd orzeka o wykonaniu w Polsce kary lub środka w wymiarze orzeczonym w państwie wydania ENA.

Postanawiając o przejęciu kary pozbawienia wolności do wykonania w Polsce, sąd (postanowieniem) określa kwalifikację prawną czynu według prawa polskiego. Może to być znacznie utrudnione, a niekiedy wręcz niemożliwe, jeżeli ENA dotyczy czynów, które nie są przestępstwami w myśl prawa polskiego, a sąd okręgowy decyduje się nie odmawiać wykonania ENA z uwagi na brak podwójnej przestępności albo też nie może tego uczynić, ponieważ czyny te należą do katalogu określonego w art. 607w (obecnie z uwagi na treść przepisu art. 607p § 2 taka sytuacja nie jest możliwa w odniesieniu do obywatela polskiego). Możliwe są wówczas dwa rozwiązania: całkowita rezygnacja z określenia kwalifikacji prawnej według prawa polskiego albo zakwalifikowanie czynu z przepisu najbardziej zbliżonego do przestępstwa, za które skazana została osoba ścigana. .

Dostosowanie wymiaru przejmowanych do wykonania kary lub środka jest w sytuacji wskazanej w art. 607s § 4 oraz art. 607t K.p.k. obowiązkiem sądu, jeżeli kara lub środek, orzeczone przez organ sądowy państwa wydania ENA, przekraczają górną granicę ustawowego zagrożenia.

Na podstawie art. 607s § 4 **nie** mogą znaleźć zastosowania szczególne instytucje przewidziane w art. 10 § 3 i art. 54 § 2 k.k.

Sąd, dostosowując karę na podstawie art. 607s § 4, nie wymierza kary na nowo, lecz wyłącznie określa jej wymiar w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za dany czyn według prawa polskiego. Sąd nie ma więc swobody w określeniu wysokości tej kary.

W przypadku, gdy przekazywana w trybie art. 607s § 3 kara jest rodzajowo nieznaną polskiemu systemowi prawa karnego, konieczne staje się przystosowanie jej do polskiego systemu prawa, tak aby mogła być wykonana w Polsce. Z art. 611tl § 2 w zw. z art. 607s § 5 wynika, iż jeżeli rodzaj kary polegającej na pozbawieniu wolności jest nieznaną ustawie, sąd określa podlegającą wykonaniu karę jako karę pozbawienia wolności. Jeżeli przestępstwo zgodnie z przyjętą według prawa polskiego kwalifikacją prawną nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, wykonuje się karę orzeczoną przez sąd państwa wydania orzeczenia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy pozbawienia wolności (zob. tezy 4 i 5 do art. 611tl).

Na gruncie nowego brzmienia art. 607s § 4 co do zasady zachowuje aktualność pogląd SN, iż określenie w wyroku sądu innego państwa członkowskiego UE, podlegającym wykonaniu w Polsce na podstawie art. 607s § 4 i art. 607t § 2, warunków, od spełnienia których uzależnione jest ubieganie się przez skazanego o warunkowe przedterminowe zwolnienie, stanowi element wymiaru kary i w związku z tym wiąże sąd orzekający w przedmiocie wykonania tej kary w RP (SN I KZP 30/08, OSNKW 2009, nr 4, poz. 26). Dotyczy to przede wszystkim sytuacji, gdy sąd nie dostosowuje wymiaru kary lub środka przejmowanych do wykonania w Polsce.

Zgodnie z art. 607s § 5 wykonanie orzeczonej przez sąd państwa wydania ENA kary odbywa się według prawa polskiego, a zatem na zasadach określonych w kodeksie karnym wykonawczym i aktach wykonawczych wydanych na jego podstawie. Oznacza to, że zastosowanie mają m.in. przepisy o warunkowym zwolnieniu, przerwie i odroczeniu wykonania kary. Zgodnie z art. 92a k.k. orzeczeń skazujących wydanych w innych państwach członkowskich UE nie obejmuje się natomiast wyrokiem łącznym³.

³ Na podstawie Komentarza do art. 607s i 607t K.p.k. – Komentarz aktualizowany o art. 425-673 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U.97.89.555), Jan Grajewski (red.), Lech K Paprzycki., Sławomir Steinborn, Internetowy serwis prawny, Lex Omega.

Kazus Jakuba Tomczaka

22 lipca 2006 r. w mieście Exter w Wielkiej Brytanii doszło do gwałtu i ciężkiego pobicia Jane Hamilton. Podejrzanym w sprawie został obywatel polski, Jakub Tomczak, który w 2006 r. studiował w Wielkiej Brytanii. Powiedzeniem dla brytyjskich organów ścigania sprawstwa Jakuba Tomczaka, poza nagraniem z kamer ulicznych, były badania z próbki DNA, którą podejrzany oddał dobrowolnie.

Z uwagi na fakt, że po wszczęciu postępowania przygotowawczego w Wielkiej Brytanii Jakub Tomczak powrócił na terytorium Polski, Sąd Pokoju w Westminster w Wielkiej Brytanii wydał w dniu 22 stycznia 2007 r. ENA wobec Jakuba T., któremu zarzucono dokonanie przestępstwa zgwałcenia i usiłowania zabójstwa.

Postanowieniem z dnia 15 marca 2007 r., Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowił przekazać Jakuba T. do Wielkiej Brytanii na podstawie ENA, zastrzegając, **zgodnie z art. 607t § 2 k.p.k.**, że w razie skazania go na karę pozbawienia wolności musi nastąpić powrotne przekazanie Jakuba T. do Polski w celu wykonania tej kary.

11 kwietnia 2007 r., Jakub T. został przekazany funkcjonariuszom policji brytyjskiej.

W dniu 28 stycznia 2008 r., Sąd Koronny w Exeter, uznał Jakuba T. za winnego zgwałcenia i spowodowania poważnych uszkodzeń ciała pokrzywdzonej, w następstwie czego w dniu 29 stycznia 2008 r. Jakubowi T. za przestępstwo zgwałcenia wymierzono karę dożywotniego pozbawienia wolności z zaleceniem odbycia co najmniej 9 lat kary przed możliwością ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Za przestępstwo poważnego uszkodzenia ciała wymierzono oskarżonemu karę dożywotniego pozbawienia wolności z zaleceniem odbycia co najmniej 6 lat kary przed możliwością ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Sąd brytyjski orzekł ponadto, że obie kary podlegają jednoczesnemu odbywaniu, przy czym Jakub T. może ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie wcześniej niż po odbyciu 9 lat kary pozbawienia wolności.

W dniu 22 lipca 2008 r., Jakub T. przekazany został do Polski w celu odbycia kary pozbawienia wolności.

W dniu 3 października 2008 r., Sąd Okręgowy w Poznaniu. wydał postanowienie w sprawie określenia kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz określenia kary przejętej do wykonania. Na podstawie art. 607s § 4 k.p.k. w zw. z art. 607t § 2 k.p.k. sąd stwierdził, że przestępstwa, za które skazano Jakuba T., wyczerpują według prawa polskiego dyspozycję art. 197 § 1 k.k. i art. 156 § 1 pkt 2 k.k. oraz, że karą podlegającą wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej jest:

- ✓ za czyn zgwałcenia - kara dożywotniego pozbawienia wolności z zastrzeżeniem, że Jakub T. może ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie po odbyciu co najmniej 9 lat pozbawienia wolności,
- ✓ za czyn poważnego uszkodzenia ciała - kara dożywotniego pozbawienia wolności z zastrzeżeniem, że Jakub T. może ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie po odbyciu co najmniej 6 lat pozbawienia wolności.

Ponadto, Sąd Okręgowy przesądził, że Jakub T. może ubiegać się o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbywania obu orzeczonych kar po odbyciu co najmniej 9 lat pozbawienia wolności.

Od powyższego postanowienia zażalenie wnieśli obrońcy Jakuba T. wskazując, iż postanowienie o wykonaniu kary orzeczonej wobec Jakuba T w wymiarze, jaki został orzeczony przez sąd brytyjski, przekracza górne granice zagrożenia karnego przewidziane przepisami prawa polskiego, w związku czym wykonani będzie podlegać kara nieznaną polskiemu prawu.

W toku postępowania odwoławczego, SA w Poznaniu skierował do SN zapytanie prawne, w odpowiedzi na które SN stwierdził w uchwale z dnia 3 marca 2009 r. (**I KZP 30/08**):

1. Norma zawarta w zdaniu drugim art. 607s § 4 k.p.k. "Sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary", w związku z art. 607t § 2 k.p.k., w odniesieniu do skazanego obywatela polskiego, przekazanego uprzednio innemu państwu członkowskiemu Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, a następnie odesłanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania kary, wyłącza w stosunku do niego procedurę przekształcenia kary przewidzianą w art. 114 § 4 k.k. w zw. z art. 611c § 2 k.p.k. oraz w art. 10 i 11 Konwencji o przekazywaniu osób skazanych z dnia 21 marca 1983 r.

2. Określenie w wyroku sądu innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, podlegającym wykonaniu w Polsce na podstawie art. 607s § 4 i art. 607t § 2 k.p.k., warunków, od spełnienia których uzależnione jest ubieganie się przez skazanego o warunkowe przedterminowe zwolnienie, stanowi element wymiaru kary i w związku z tym wiąże sąd orzekający w przedmiocie wykonania tej kary w Rzeczypospolitej Polskiej."

Postanowieniem z dnia 24 marca 2009 r. SA w Poznaniu utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Ustawą z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy K.k., K.p.k. oraz K.k.s., która weszła w życie 22 marca 2011 r. zmieniono treść art. 607s § 4 k.p.k. i w konsekwencji upoważniono sądy polskie do dostosowania kary przejętej do wykonania w Polsce w związku z odmową wydania skazanego na podstawie ENA celem wykonania kary lub zastrzeżeniem jego powrotu bo przeprowadzenia postępowania karnego w innym państwie członkowskim – państwie wydania, o ile orzeczona kara przekracza górną granicę zagrożenia karnego przewidziana za konkretne przestępstwo przez przepisy prawa polskiego.

Jednocześnie ustawa nowelizująca przewidziała możliwość wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania, gdy orzeczono w nim o wykonaniu kary lub środka polegającego na pozbawieniu wolności w wymiarze przekraczającym górną granicę zagrożenia wynikającą z przyjętej kwalifikacji prawnej i uwzględnionych przesłanek zaostżenia kary.

W związku z wnioskiem obrońców Jakuba T. o wznowienie postępowania, postanowieniem z dnia 6 czerwca 2011 r., SN uchylił postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 marca 2009 r. oraz Sądu Okręgowego w P. z dnia 3 października 2008 r. w części dotyczącej określenia kary podlegającej wykonaniu i wznowił w tym zakresie postępowanie, przekazując sprawę Sądowi Okręgowemu.

Po ponownym rozpoznaniu, Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 25 lipca 2011 r. orzekł, że karami podlegającymi wykonaniu wobec Jakuba T. są:

- ✓ za przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. kara 12 lat pozbawienia wolności z zastrzeżeniem możliwości ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie po odbyciu co najmniej 9 lat pozbawienia wolności,
- ✓ za czyn z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. - kara 10 lat pozbawienia wolności z możliwością ubiegania się o warunkowe zwolnienie po odbyciu co najmniej 6 lat pozbawienia wolności, z jednoczesnym przyjęciem, że skazany może ubiegać się o zwolnienie warunkowe z odbycia obu wskazanych kar po odbyciu co najmniej 9 lat pozbawienia wolności.

W uzasadnieniu orzeczenia jednocześnie wskazano, że ponieważ stosownie do art. 607s § 5 k.p.k. wykonanie kary odbywa się według przepisów prawa polskiego, to sąd polski nie jest związany orzeczeniem sądu innego kraju UE co do sposobu wykonania kary. Tym samym - Sąd Okręgowy wskazał, że dostosowane do prawa polskiego kary pozbawienia wolności będą wykonywane kolejno gdyż przepisy prawa krajowego nie przewidują możliwości równoczesnego ich wykonywania.

Na postanowienie to zażalenie wnieśli obrońcy skazanego, zarzucając zaskarżonemu postanowieniu obrazę art. 607s § 4 k.p.k., przez jego błędną wykładnię i niezasadne przyjęcie, że kwestia jednoczesnego wykonania kar nie stanowi elementu wymiaru kary, lecz jej wykonania, oraz art. 607s § 5 k.p.k. w zw. z art. 80 § 1 k.k.w., przez ich zastosowanie i

przyjęcie, że wykonanie obu kar powinno odbywać się kolejno oraz art. 85 w zw. z art. 86 § 1 k.k., przez ich niezastosowanie i nieorzeczenie wobec Jakuba T. kary łącznej 12 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny w P., rozpoznając zażalenie, uznał, że w sprawie wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, dotyczące charakteru zastrzeżenia poczynionego w treści przejętego do wykonania wyroku o jednoczesności wykonywania obu orzeczonych kar pozbawienia wolności i wystąpił do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym: „Czy poczynione przez sąd państwa wydania ENA zastrzeżenie dotyczące równoczesnego (równoległego) wykonywania kar pozbawienia wolności, które nie podlegały połączeniu, stanowi element wymiaru kary, którym sąd polski związany jest na podstawie art. 607s § 4 k.p.k. w zw. z art. 607t § 2 k.p.k., czy też zastrzeżenie to określa wyłącznie sposób wykonania kary, do którego zastosowanie ma dyrektywa zawarta w art. 607s § 5 k.p.k.?”

Postanowieniem z dnia 20 listopada 2011 r. (IKZP 15/11) odmówił podjęcia uchwały.

Mimo odmowy podjęcia uchwały w odniesieniu do zadanego przez SA w Poznaniu pytania, SN wypowiedział się w kwestii interpretacji i stosowania art. 607s § 4 zd. 2 k.p.k., w zw. z art. 607t § 2 K.p.k, wykazując

*„W obecnym brzmieniu przepis art. 607s § 4 zd. 2 k.p.k., w powiązaniu z art. 607t § 2 k.p.k., stanowi, że przy przejściu w trybie ENA do wykonania kary lub kar orzeczonych przez sąd innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej **adaptacja tego wyroku do prawa polskiego w celu jego wykonania jest możliwa wyłącznie w odniesieniu do wysokości tych sankcji karnych, i to tylko wtedy, gdy owe sankcje orzeczone przez sąd państwa wydania nakazu przekraczają górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianego za to przestępstwo lub przestępstwa w Polsce, a polegać może tylko na orzeczeniu w to miejsce kary lub środka karnego w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia wynikającej z kwalifikacji prawnej przyjętej dla tego czynu w prawie polskim.***

Tym samym, jakakolwiek modyfikacja innych części tego wyroku nie jest możliwa. W tym zakresie bowiem sąd polski jest związany orzeczeniem przyjętym do wykonania nawet, jeżeli adaptuje wysokość samej kary lub kar.” – Niedopuszczalna jest zmiana „elementów wymiaru kary, w tym orzeczonego sposobu jej odbywania. Możliwe jest wyłącznie dostosowanie wysokości kary do prawa polskiego i to jedynie w warunkach określonych w art. 607s § 4 zd. II w zw. z art. 607t § 2 k.p.k.

W grudniu 2011 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu orzekł dostosował orzeczony względem Jakuba T. wyrok i stwierdził, iż będzie on wykonany w Polsce w wymiarze 12 lat pozbawienia wolności.

WZAJEMNE UZNAWANIE ORZECZEŃ ORZEKAJĄCYCH KARĘ GRZYWNY, innych kar o charakterze pieniężnym (środków karnych) oraz w zakresie kosztów procesu

1. Rozdziały 66a i 66b zostały wprowadzone do k.p.k. na mocy ustawy z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw i stanowią implementację decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym (Dz. Urz. UE L 76 z 22.03.2005, s. 16).

2. Powołana decyzja ramowa ma na celu ustanowienie zasady wzajemnego uznawania kar o charakterze pieniężnym, wymierzonych przez organy sądowe lub administracyjne, która pozwoli na egzekwowanie takich kar w państwie członkowskim, innym niż państwo, w którym karę wymierzono, bez stosowania zbędnych formalności i przy pominięciu procedury *exequatur*. W razie wystąpienia państwa członkowskiego UE o wykonanie prawomocnego **orzeczenia w zakresie kar o charakterze pieniężnym**, orzeczenie to podlega wykonaniu w Polsce zgodnie z procedurą określoną w rozdziale 66b, z pominięciem regulacji z art. 611c k.p.k. Zgodnie z treścią art. 6 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW właściwe organy w państwie wykonującym uznają orzeczenie, które zostało im przekazane i z pominięciem dalszych formalności niezwłocznie podejmują wszelkie niezbędne środki w celu jego wykonania, o ile nie zachodzą podstawy do odmowy uznania lub

wykonania. Właściwy sąd nie przekształca orzeczenia organu obcego państwa w orzeczenie sądu polskiego, lecz przystępuje do jego wykonania w sposób jak najbardziej odpowiadający procedurze krajowej.

3. Komentowany przepis art. 611fa k.p.k. reguluje zasady występowania przez polskie sądy o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądającego od sprawcy koszty procesu. Artykuł 611fa k.p.k. nie określa **właściwości sądu** stwierdzając jedynie, że "w razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski [...] sąd może wystąpić o jego wykonanie". Względy praktyczne przemawiałyby za przyjęciem właściwości zgodnie z k.k.w. z uwagi na fakt, że wystąpienie z wnioskiem do innego państwa członkowskiego UE będzie miało miejsce na etapie postępowania wykonawczego, mimo, iż sama instytucja została uregulowana w k.p.k. Przemawiałyby za tym również kolejne przepisy, które odnoszą się m.in. do decyzji o zawieszeniu postępowania wykonawczego, będącej konsekwencją wystąpienia z wnioskiem. Zgodnie z treścią art. 3 § 1 k.k.w. sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wydaje się jednak, że z uwagi na brak właściwego odesłania przez art. 611fa § 1 k.p.k. do przepisów k.k.w., właściwość sądu należy ustalić na podstawie art. 31-33 k.p.k.

4. Polski sąd może wystąpić do właściwych organów innego państwa członkowskiego UE w razie prawomocnego orzeczenia wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca:

- 1) **grzywny** - również w przypadku zobowiązania obwinionego do uiszczenia **zastępczej kary** grzywny orzeczonej w wyniku uchylania się od wykonania kary ograniczenia wolności (art. 23 k.k.w.), zobowiązania skazanego do uiszczenia zastępczej kary grzywny w przypadku uchylania się od odbywania kary ograniczenia wolności (art. 65 k.k.w.), zobowiązania do uiszczenia kary grzywny z uwagi na ponoszoną odpowiedzialność posiłkową (art. 24 § 1 k.k.s.), wg Steinborna chodzi tu zarówno o grzywnę samoistną, jak i orzeczoną kumulatywnie obok innej kary (np. na podstawie art. 33 § 2 lub art. 71 § 1 k.k.);
- 2) **nawiązki,**
- 3) **świadczenia pieniężnego,**
- 4) **zasądzenia kosztów procesu.**

Z uzasadnienia rządowego projektu ustawy z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r. Nr 214, poz. 1344) wynika słuszne stanowisko, iż przedmiotem wystąpienia nie może być objęty obowiązek uiszczenia należności publicznoprawnej orzeczonej obok kary grzywny (art. 26 k.k.s.) jako stanowiący zobowiązanie do realizacji odrębnego zobowiązania prawnego niemającego charakteru represyjnego. Wystąpienie o wykonanie "kar pieniężnych" powinno przybrać formę postanowienia.

5. Z treści art. 611fa § 1 k.p.k. jednoznacznie wynika, iż przekazanie orzeczenia do wykonania dotyczy jedynie sprawców będących osobami fizycznymi - obywatelami polskimi lub cudzoziemcami. Komentowany przepis nie dopuszcza natomiast wystąpienia do innego państwa członkowskiego z wnioskiem o wykonanie kary pieniężnej orzeczonej wobec **podmiotów zbiorowych**, chociaż decyzja ramowa 2005/214/WSiSW w art. 9 ust. 3 wyraźnie wspomina o dopuszczalności egzekucji kar nałożonych na osoby prawne, nawet jeśli państwo wykonujące nie uznaje zasady odpowiedzialności karnej osób prawnych. Wydaje się również, iż art. 611ff § 1 k.p.k. nie przewiduje możliwości wykonania na terytorium Polski kary pieniężnej orzeczonej wobec podmiotów zbiorowych przez organ sądowy innego państwa członkowskiego UE, ponieważ jest w nim mowa o "sprawcy", który ma "stałe lub czasowe miejsce pobytu", co wyraźnie wskazuje na osobę fizyczną, a nie podmiot zbiorowy. Z drugiej jednak strony, wśród podstaw odmowy wykonania przekazanego orzeczenia nie wskazano na kary orzeczone wobec podmiotów zbiorowych, a treść art. 611ff § 1 k.p.k. dotycząca zakresu wykonywanych kar i środków powinna być interpretowana zgodnie z implementowanymi postanowieniami decyzji ramowej 2005/214/WSiSW (por. komentarz do art. 611ff § 1 k.p.k.). Prawidłowość i jednoznaczność implementacji decyzji ramowej 2005/214/WSiSW powinna być w jak najszybszym czasie poprawiona wskutek odpowiednich działań polskiego ustawodawcy.

6. Artykuł 611fa § 2 k.p.k. stanowi implementację art. 4 ust. 4 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW i nakazuje skierowanie orzeczenia do wykonania **tylko w jednym z państw członkowskich UE**. Z uzasadnienia rządowego projektu ustawy z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw wynika, iż wspomniana regulacja ma na celu zapobieżenie sytuacji, w której sprawca posiadający mienie w kilku krajach zostaje faktycznie kilkakrotnie ukarany, gdy wszystkie organy wezwane przystąpią do realizacji przekazanego orzeczenia. Ponowne wystąpienie do kolejnego państwa członkowskiego UE może nastąpić po otrzymaniu informacji o odmowie wykonania, niemożności wykonania albo o częściowym wykonaniu orzeczenia.

7. Istotnym elementem procedury przekazania orzeczenia do wykonania jest prawidłowo wypełnione i przetłumaczone **zaświadczenie** zawierające wszystkie istotne informacje umożliwiające prawidłowe wykonanie kary o charakterze pieniężnym. W dniu 18 marca 2009 r. Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie w sprawie określenia wzoru zaświadczenia stosowanego w razie wystąpienia do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego, lub też orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu (Dz. U. Nr 55, poz. 455).

W formularzu zaświadczenia należy umieścić informacje dotyczące **osoby fizycznej**, na którą nałożono karę pieniężną oraz miejsce stałego zamieszkania w państwie wykonującym, opis i lokalizację mienia albo opis i lokalizację źródła dochodu tej osoby (np. miejsce pracy, wynajmowane lokale, miejsce prowadzenia działalności gospodarczej).

W formularzu zaświadczenia sąd powinien umieścić informacje dotyczące przekazywanego **orzeczenia** - datę wydania, prawomocności, sygnaturę - i zaznaczyć, że zostało ono wydane przez sąd. Niezbędne będzie również podanie rodzaju kary pieniężnej, opisu czynu lub czynów, kwalifikacji prawnej i wskazanie, czy nie należą one do kategorii tzw. przestępstw europejskich znoszących wymóg weryfikacji podwójnej karalności (por. komentarz do art. 607w k.p.k.).

Istotne będzie również zaznaczenie w formularzu, czy państwo wydające zezwala na zastosowanie przez państwo wykonujące **kar zastępczych** w przypadku, gdy nie jest możliwe wykonanie orzeczenia nakładającego karę w całości lub w części oraz określenie, jakie rodzaje kar zastępczych i w jakim wymiarze mogą być zastosowane. Zgoda w powyższym zakresie powinna być uzależniona od przepisów prawa polskiego dotyczących możliwości zamiany kar - nie jest dopuszczalna zamiana środka karnego na karę pozbawienia wolności lub karę ograniczenia wolności. W kolejnej rubryce zatytułowanej "inne okoliczności istotne dla sprawy" należy wpisać, w jakich okolicznościach jest uzasadniona i dopuszczalna zamiana kary grzywny na inną karę zastępczą.

Warto zwrócić uwagę na treść decyzji ramowej Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. zmieniającej decyzje ramowe 2002/584/WSiSW, 2005/214/WSiSW, 2006/783/WSiSW, 2008/909/WSiSW oraz 2008/947/WSiSW i tym samym wzmacniającej prawa procesowe osób oraz ułatwiającej stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie, która zmienia treść formularza, lecz nie została jeszcze implementowana przez polskiego ustawodawcę.

Zaświadczenie należy dołączyć do poświadczonego za zgodność z oryginałem **odpisu orzeczenia dotyczącego grzywny, środków karnych w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego lub też orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu (tzw. orzeczenie o karze pieniężnej)**. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo. Każde państwo członkowskie UE może wskazać, że będzie akceptowało tłumaczenie dokumentów na inny, niż urzędowy język tego kraju - zaświadczenie w języku angielskim akceptują: Estonia, Litwa, Łotwa, Holandia i Słowenia, a Finlandia akceptuje dodatkowo zaświadczenia w języku szwedzkim (sprawozdanie Komisji z dnia 22 grudnia 2008 r., KOM (2008) 888). Warto zwrócić uwagę na treść art. 4 ust. 2 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, z którego wynika, iż zaświadczenie musi być podpisane, a jego treść poświadczona jako zgodna z prawdą przez właściwy organ w państwie wydającym.

Przepisy art. 611fa § 4 k.p.k. i art. 16 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW wymagają przetłumaczenia samego zaświadczenia, nie wspominając o konieczności tłumaczenia orzeczenia o karze pieniężnej. Można jedynie domniemywać, iż względy praktyczne spowodują przyjęcie zwyczaju tłumaczenia orzeczenia, podobnie jak zaakceptowano w praktyce zasadę prowadzenia korespondencji w języku państwa wykonującego orzeczenie.

Odnosnie do zakresu przekazywanych dokumentów przepis art. 611fa k.p.k. jest wyjątkowo niedbale zredagowany - podobne wątpliwości budzi treść art. 4 ust. 1 i 3 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW. Ustawodawca w art. 611fa § 3 k.p.k. wymaga przesłania właściwemu organowi zaświadczenia wraz z "poświadczonym za zgodność z oryginałem odpisem orzeczenia, o którym mowa w § 1". Biorąc pod uwagę cel przepisu i treść implementowanej decyzji ramowej 2005/214/WSiSW należy przyjąć, iż będzie to orzeczenie o karze pieniężnej, a nie postanowienie o wystąpieniu do państwa członkowskiego UE. Następnie w art. 611fa § 5 k.p.k. ustawodawca stwierdził, iż "na żądanie właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd przekazuje **odpis orzeczenia oraz oryginał zaświadczenia**". Z treści cytowanego przepisu wynika zatem, że pierwotnemu przesłaniu podlega jedynie uwierzytelniony odpis zaświadczenia, podpisany przez sędziego (por. art. 4 ust. 2 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW), a jego oryginał ma pozostać w aktach i może zostać przesłany jedynie na żądanie organu państwa wykonania. Zupełnie jednak niezrozumiałą jest wymóg ponownego przesyłania odpisu orzeczenia - prawdopodobnie ustawodawca implementując w ten sposób decyzję ramową wykluczył możliwość przesyłania na żądanie oryginału orzeczenia (por. art. 4 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW).

8. Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW, podobnie jak pozostałe decyzje ramowe z zakresu współpracy w sprawach karnych na obszarze UE, wprowadza zasadę **bezpośredniego komunikowania się** właściwych

organów. Państwa członkowskie są zobowiązane do poinformowania sekretariatu generalnego Rady UE o tym, który organ lub organy są właściwe do rozpoznania wniosków o wykonanie orzeczenia. Każde państwo członkowskie może wyznaczyć jeden lub więcej organów centralnych odpowiedzialnych za administracyjne przekazywanie i odbiór orzeczeń oraz za wspomaganie właściwych organów. Z powołanego powyżej sprawozdania Komisji WE z dnia 22 grudnia 2008 r. wynika, iż w niektórych państwach członkowskich organami odpowiedzialnymi za wydawanie i wykonywanie orzeczeń są sądy krajowe (np. Czechy, Węgry, Litwa, Łotwa), natomiast Dania i Estonia wskazały organ centralny - Ministerstwo Sprawiedliwości, a Holandia - Prokuraturę w Leeuwarden. We Francji prokuratura jest organem odpowiedzialnym za wydawanie orzeczeń, a ich wykonanie należy do poszczególnych prokuratorów. Na dzień sporządzenia sprawozdania 16 państw członkowskich nie przekazało żadnego zgłoszenia. W razie trudności w ustaleniu właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia sąd może zwrócić się do właściwych jednostek organizacyjnych Europejskiej Sieci Sądowej lub skorzystać z instrumentów elektronicznych znajdujących się na stronie <http://www.ejn-crimjust.europa.eu>, które ułatwią zlokalizowanie właściwego organu.

9. Polski ustawodawca nie określił w art. 611fa k.p.k. wysokości "kary pieniężnej", która może być przekazana do wykonania w innym państwie członkowskim UE - tymczasem zgodnie z treścią art. 611fg pkt 12 k.p.k. właściwy sąd może odmówić wykonania orzeczenia zagranicznego, które dotyczy kary o charakterze pieniężnym **niższej niż 70 euro lub niższej niż równowartość tej kwoty w innej walucie**. Analizując przepisy prawa polskiego w odniesieniu do treści implementowanej decyzji ramowej 2005/214/WSiSW należy przyjąć, że nie jest wskazane przekazanie do wykonania do innego państwa członkowskiego UE orzeczenia dotyczącego kary o charakterze pieniężnym niższej niż równowartość kwoty 70 euro. Po pierwsze, można się w tym wypadku liczyć z uprawnieniem organu państwa wezwanego do odmowy wykonania takiego orzeczenia. Po drugie, państwa członkowskie UE przyjmując w decyzji ramowej próg kwotowy 70 euro zgodziły się, że wszczynanie postępowań dotyczących kar lub środków poniżej takiej kwoty jest niezasadne i niezgodne z zasadą proporcjonalności. Obliczenie wysokości zasądzonej grzywny lub środka karnego powinno nastąpić z uwzględnieniem kursu na dzień orzekania o karze o charakterze pieniężnym (por. art. 8 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW dotyczące przeliczenia wysokości kary). Powyższe uwagi nie przesądzają naturalnie o prawnej niedopuszczalności wystąpienia z wnioskiem o wykonanie kary pieniężnej o wartości poniżej 70 euro, ponieważ polski ustawodawca nie dokonał takiego ograniczenia.

10. Niektóre państwa członkowskie UE implementowały art. 8 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, zgodnie z którym orzeczenia dotyczące czynów, które nie zostały popełnione na terytorium państwa wydającego mogą zostać **zmodyfikowane** - państwo wykonujące może zdecydować bowiem o obniżeniu kwoty egzekwowanej kary o charakterze pieniężnym do wysokości maksymalnej kary za te same czyny przewidzianej w prawie krajowym państwa wykonującego, w przypadkach, w których takie czyny podlegają jurysdykcji tego państwa. Przeliczenie wysokości kary na walutę państwa wykonującego jest dokonywane po kursie obowiązującym w dniu wymierzenia kary. Z cytowanego sprawozdania Komisji wynika, iż przepis został wdrożony przez Austrię, Czechy, Danię, Finlandię, Francję, Węgry, Litwę, Holandię i Słowację. W cytowanym sprawozdaniu Komisji można znaleźć również dodatkowe podstawy odmowy wykonania orzeczenia o karze pieniężnej, przyjęte przez poszczególne państwa członkowskie UE.

(ii) **WZAJEMNE UZNAWANIE ORZECZEŃ O POZBAWIENIU WOLNOŚCI⁴**

- I. **Kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym**
- II. **Kary pozbawienia wolności orzeczone wraz ze środkami probacyjnymi**

⁴ Na podstawie uzasadnienia do ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z dnia 10 listopada 2011 r.) <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/4583> - druk [4583-uzas.doc](#).

1 stycznia 2012 r. - wejście w życie przepisów K.p.k. w przedmiocie występowania do państwa członkowskiego lub wystąpienia państwa członkowskiego o uznanie i wykonanie wyroków orzekających:

- kary bezwzględnego pozbawienia wolności
- kary pozbawienia wolności z zastosowaniem środków probacyjnych

→ *novum* w zakresie wzajemnego uznawania wyroków w sprawach karnych – dotychczas brak regulacji krajowej oraz unijnej

→ Konwencja Rady Europy z dnia 30 listopada 1964 r. o nadzorze warunkowo skazanymi lub warunkowo zwolnionymi – ratyfikowana jedynie przez 12 państw

- **Cel**

→ Resocjalizacja – decyzje ramowe dotyczące wzajemnego uznawania wyroków orzekających kary pozbawienia wolności nakierowane są poza ochrona społeczeństwa i porządku publicznego na jak najpełniejszą resocjalizację osób, które dopuściły się czynów zabronionych. Twórcy decyzji uznali, że resocjalizacja będzie miała większe szanse powodzenia, jeżeli osobom skazanym umożliwi się odbywanie kar w otoczeniu im znanym i bardziej przyjaznym niż w państwach, w których nie było skoncentrowane dotychczas ich życie zawodowe i osobiste ani nie wykazywali żadnych innych więzów. Stąd też, jak wynika z motywów obu decyzji ramowych, pojęcie „mieszka” powinno być interpretowane i oceniane wedle faktycznych, a nie formalnych kryteriów. Dlatego też, organ wydający wyrok skazujący, rozważając możliwość przekazania wyroku do wykonania, powinien brać pod rozwagę m.in. następujące czynniki: więzi osobiste z państwem wykonania, czy traktuje ona to państwo jako miejsce, z którym łączą ją więzy rodzinne, językowe, kulturowe, społeczne, gospodarcze oraz innego rodzaju.

- **Zasady uznawania i wykonywania orzeczeń o pozbawieniu wolności**

→ Zasada bezpośredniego kontaktu między państwami członkowskimi - wyłączenie ogniwa organu centralnego

→ Brak wymogu zgody państwa wykonania

→ Brak wymogu zgody skazanego na przekazania

Kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym

Tradycyjna procedura, wskazana w rozdziale 66 Kodeksu postępowania karnego "Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania" przewiduje, że w razie otrzymania wniosku państwa obcego o wykonanie kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 609 § 1 i 2 K.p.k.). Po przejęciu orzeczenia do wykonania, sąd określa kwalifikację prawną według prawa polskiego oraz karę i środek podlegający wykonaniu, a także dokonuje ewentualnego zaliczenia kar lub środków już wykonanych za granicą oraz przeliczenia na polską walutę wysokości orzeczonej tam grzywny (art. 611c § 1 - 3 K.p.k.). **Następuje tym samym przekształcenie orzeczenia organu obcego państwa w orzeczenie sądu polskiego, przez co faktycznie wykonaniu podlega orzeczenie krajowe.**

Tymczasem instrumenty Unii Europejskiej opierające się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń, zakładają, iż sąd krajowy ma obowiązek spowodować wykonanie orzeczenia organu państwa obcego "w najkrótszym możliwym terminie". Procedura ta, z założenia, ma być jak najbliższa krajowej procedurze wykonawczej, w której zastosowanie znajdują niemal wyłącznie dotychczas istniejące regulacje prawne państwa wykonania orzeczenia. Zasadę tę podkreślono w art. 17 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanym na karę pozbawienia wolności.

Decyzja ramowa opiera się na następujących założeniach:

- zmiana metody przekazywania skazanych z klasycznej pomocy prawnej na wzajemne uznawanie orzeczeń (podobnie jak przejście z modelu ekstradycji na ENA) ; decyzja o przejściu skazanego stanowi zobowiązanie, którego odmowa jest możliwa jedynie w enumeratywnie wyliczonych przypadkach,
- wyłączenie roli organu centralnego (ministerstwa sprawiedliwości) i przekazanie obrotu bezpośrednio sądom lub innym właściwym organom,
- wyłączenie, co do zasady, warunku zgody państwa wykonania (wyjątkowo zgoda byłaby wymagana w razie przekazania do państwa innego niż to, którego skazany jest obywatelem i w którym zamieszkuje lub do którego zostałby wydalony),
- znaczne ograniczenie warunku zgody skazanego (zgoda nie byłaby wymagana w razie przekazania do państwa, którego skazany jest obywatelem i w którym zamieszkuje, do którego zostałby wydalony lub do którego uciekł),
- określenie wiążących terminów podjęcia decyzji w przedmiocie uznania wyroku i wykonania kary (90 dni) oraz transferu skazanego (30 dni).

Zasadnicze różnice proceduralne między dotychczasowymi rozwiązaniami a przepisami decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności spowodowały konieczność systematycznego wyodrębnienia nowych przepisów. W związku z tym postanowiono o zamieszczeniu regulacji implementujących decyzję ramową o uznawaniu wyroków orzekających karę pozbawienia wolności w nowych rozdziałach 66f i 66g, w art. 611t - 611ts Kodeksu postępowania karnego.

a) Rozdział 66f - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności

W art. 611t określa się warunki wszczęcia procedury przekazania wydanego w Polsce prawomocnego orzeczenia dotyczącego kary pozbawienia wolności. Należą do nich stwierdzenie pobytu skazanego w Polsce lub na terytorium państwa wykonania orzeczenia, zgoda skazanego (w wypadkach, gdy jest ona niezbędna) oraz przekazanie do jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, określonych w decyzji ramowej (art. 4 ust. 1 lit. a - c). Są to:

- państwo członkowskie, którego skazany jest obywatelem i w którym mieszka, przy czym, zgodnie z punktem 17 preambuły do decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, miejsce, gdzie dana osoba mieszka oznacza miejsce, z którym ta osoba jest związana nie tylko przez miejsce pobytu, lecz również przez rodzinę, więzi społeczne i zawodowe,
- państwo członkowskie, którego skazany jest obywatelem, ale w którym nie mieszka i do którego skazany będzie wydalony po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego na podstawie prawomocnej decyzji o wydaleniu,
- państwo członkowskie inne niż określone w lit. a i b.

W wypadku, gdy skazany nie przebywa w Polsce, sąd ustala miejsce jego pobytu. Właściwym sądem do orzekania w przedmiocie wydania orzeczenia jest sąd okręgowy. Wskazanie sądu okręgowego wynika z konieczności zachowania spójności z regulacjami dotyczącymi obrotu prawnego w odniesieniu do osób pozbawionych wolności. Zarówno w procedurze wydania oraz przewozu osób ściganych lub skazanych (określonej w rozdziale 65 Kodeksu postępowania karnego), jak również w procedurze przejścia i przekazania orzeczeń do wykonania (określonej w rozdziale 66 Kodeksu postępowania karnego), a także w procedurze wydania i wykonania europejskiego nakazu aresztowania (rozdziały 65a i 65b Kodeksu postępowania karnego) przewidziano właściwość sądu okręgowego.

Przekazanie następuje, przede wszystkim **w oparciu o przesłankę obywatelstwa skazanego**. Z uwagi jednak na to, że celem decyzji ramowej jest przekazanie skazanego w celu realizacji wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, możliwe jest przekazanie orzeczenia również do państwa członkowskiego UE, w którym przebywa, lecz którego obywatelstwa nie posiada. W takim wypadku niezbędne jest jednak uzyskanie zgody właściwego organu tego państwa (art. 611t § 3 pkt 3).

Kolejnym elementem niezbędnym dla możliwości wystąpienia do państwa wykonania orzeczenia jest uzyskanie zgody skazanego na przekazanie. Wymóg ten aktualizuje się w sytuacji, gdy skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrażenie zgody na przekazanie może nastąpić zarówno w formie pisemnej, jak również ustnie do protokołu. W tym celu sąd wyznaczy posiedzenie, w którym udział będą mogli wziąć prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawi.

Od wymogu uzyskania zgody skazanego przewidziano trzy wyjątki w art. 6 ust. 2 decyzji ramowej, tj. gdy przekazanie następuje do:

- 1) państwa wykonania orzeczenia, którego skazany jest obywatelem i w którym posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu,
- 2) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany będzie wydalony po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego na podstawie prawomocnej decyzji o wydaleniu,
- 3) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany zbiegł z obawy przed toczącym się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowaniem karnym lub obowiązkiem odbycia orzeczonej kary.

Uzasadnieniem możliwości wyłączenia zgody skazanego jest istnienie wzajemnego zaufania do systemów prawnych innych państw członkowskich, które umożliwia uznanie przez państwo wykonania decyzji podjętych przez organy państwa wydania. To zaufanie umożliwia odstąpienie od wymogu uzyskania zgody skazanego na przekazanie wyroku, niezależnie od konieczności zapewnienia mu odpowiednich gwarancji procesowych.

W art. 611ta przewidziano procedurę konsultacji między polskim sądem i właściwym sądem lub innym organem państwa wykonania orzeczenia. Co do zasady ma ona charakter fakultatywny, tym niemniej w wypadku wystąpienia do państwa członkowskiego innego niż państwo obywatelstwa procedura konsultacji ma charakter obligatoryjny. Jeżeli w wyniku konsultacji okaże się, iż w rozważanym państwie wykonania orzeczenia nie uda się zrealizować wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, sąd może albo odstąpić od wystąpienia, albo wycofać już wysłane wystąpienie.

Art. 611tb określa procedurę wystąpienia do państwa wykonania orzeczenia. Sąd ma obowiązek wyznaczyć posiedzenie, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawi. Celem posiedzenia jest uzyskanie oświadczenia skazanego w przedmiocie zgody na przekazanie, jeżeli przebywa on w Polsce. Oświadczenie może zostać udzielone ustnie do protokołu lub pisemnie. Z tego względu, jeżeli uzyskanie zgody jest niezbędne do wystąpienia do innego państwa członkowskiego, sąd odbiera od skazanego takie oświadczenie. Jeżeli skazany nie wyrazi zgody na przekazanie lub w wyniku obstrukcji nie złoży żadnego oświadczenia, zaś jego zgoda jest niezbędna, sąd umorzy postępowanie w przedmiocie wystąpienia. Jeżeli skazany wyrazi zgodę na przekazanie, sąd przesyła oświadczenie do państwa wykonania orzeczenia. Jeżeli natomiast sąd stwierdzi, iż skazany przebywa w innym państwie członkowskim UE, nie ma on obowiązku uzyskania zgody na przekazanie.

Decyzja w przedmiocie wystąpienia przybiera formę postanowienia. Na postanowienia zażalenie nie przysługuje. Uregulowanie niezaskarżalnego modelu postanowienia w przedmiocie wystąpienia ma na celu zachowanie spójności z analogicznymi sytuacjami związanymi z wystąpieniem do innego państwa członkowskiego, zastosowanymi w art. 611fe K.p.k. w odniesieniu do wystąpienia o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym i art. 611fs K.p.k. w odniesieniu do wystąpienia o wykonanie orzeczenia przepadku. Jeżeli skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd zawiadamia go o przekazaniu orzeczenia, zaś w innym wypadku przekazuje zawiadomienie wraz z zaświadczeniem do państwa wykonania orzeczenia.

Na gruncie wprowadzonych przepisów istnieje możliwość wystąpienia przez sąd polski do innego państwa członkowskiego UE **jedynie o wykonanie kary pozbawienia wolności, wyłączając tym samym możliwość wystąpienia o przekazanie wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności.** Jest to pominięcie celowe, wynikające z faktu, iż środek taki jest orzekany bezterminowo, co zdaje się uniemożliwiać poddanie go procedurze przewidzianej w decyzji ramowej. Na marginesie należy odnotować, że formularz stanowiący załącznik do decyzji ramowej nie został przystosowany do przekazywania do wykonania orzeczeń o zastosowaniu bezterminowych środków zabezpieczających, co wskazuje, że omawiany instrument nie został skonstruowany z myślą o wykonywaniu również takich środków.

b) Rozdział 66g - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem wydanym w tym państwie członkowskim

Art. 611tg - 611tr regulują mechanizm wykonywania przez polskie sądy orzeczeń dotyczących kar pozbawienia wolności, przekazanych im bezpośrednio przez właściwe organy innych państw członkowskich UE. W rozumieniu przepisów rozdziału 66g przez "karę pozbawienia wolności" należy rozumieć karę orzeczoną za przestępstwo. Jeżeli orzeczenie właściwego organu państwa wydania zostało uznane, do jego wykonania znajdują zastosowanie przepisy prawa polskiego.

Przekazania wyroku nie uniemożliwia fakt, że oprócz kary pozbawienia wolności zawiera on orzeczenia w przedmiocie grzywny lub przepadku, które nie zostały jeszcze wykonane. Takie orzeczenia mogą zostać przekazane do państwa wykonania na podstawie odrębnych instrumentów prawnych UE, w szczególności decyzji ramowej o karach pieniężnych i decyzji ramowej o nakazach konfiskaty, implementowanych do prawa polskiego we wspomnianych wyżej rozdziałach 66a i 66b oraz 66c i 66d Kodeksu postępowania karnego (art. 3 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności).

Art. 611tg nakłada obowiązek wykonania obcych orzeczeń na sądy okręgowe.

Wykonanie orzeczenia następuje według prawa polskiego.

Działając z urzędu, jak również na wniosek skazanego, sąd polski może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia o przekazanie orzeczenia do wykonania Polsce, jeżeli pozwoli to w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

Sąd polski jest także właściwy do wydania opinii, czy wykonanie kary w Polsce pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary. W wypadku, gdyby istniały okoliczności przemawiające za tym, że przejęcie orzeczenia do wykonania nie pozwoli zrealizować powyżej wskazanych celów, sąd zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Na wniosek właściwego organu państwa wydania orzeczenia, sąd może wyrazić zgodę także na przejęcie kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec sprawcy niemającego obywatelstwa polskiego lub nieposiadającego stałego lub czasowego miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli przejęcie orzeczenia pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary. Na postanowienie sądu w tym zakresie przysługuje zażalenie. Sąd będzie zobligowany do badania zasadności przejęcia kary pozbawienia wolności w każdym przypadku. Wynika to ze świadomej rezygnacji z możliwości przewidzianej w art. 4 ust. 7 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności w wypadkach określonych w art. 4 ust. 1 lit. c cytowanej decyzji ramowej. Nadrzednym celem decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności jest bowiem przejęcie orzeczenia w celu ułatwienia resocjalizacji skazanego. Z tego względu pozbawienie sądu polskiego możliwości oceny, czy przejęcie kary pozbawienia wolności służy realizacji wychowawczych i zapobiegawczych celów kary stałoby w sprzeczności z podstawowymi założeniami decyzji ramowej.

Na postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia przysługuje zażalenie.

Celem posiedzenia w przedmiocie wykonania orzeczenia, poza rozstrzygnięciem w przedmiocie wykonania orzeczenia, może być także odebranie oświadczenia od skazanego w przedmiocie zgody na przekazanie, gdy nieuzyskanie takiego oświadczenia w państwie wydania wynikało z powodu jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Brak zgody skazanego będzie stanowić przesłankę odmowy wykonania orzeczenia określoną w art. 611tk § 1 pkt 3. W toku posiedzenia możliwe jest także odebranie od skazanego oświadczenia w przedmiocie zgody na ściganie za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, bądź wykonanie kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec niego za te przestępstwa w rozumieniu art. 611tm.

Sądem właściwym do podejmowania decyzji w przedmiocie wykonaniu orzeczenia jest sąd okręgowy, w którego okręgu skazany posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu. Postanowienie sądu I instancji powinno być wydane w terminie 40 dni od daty otrzymania wyroku wraz z zaświadczeniem, natomiast termin do wydania prawomocnego orzeczenia wynosi 90 dni od tej daty. Nie jest to jednak termin zawity. Decyzja ramowa przewiduje możliwość stosownego przedłużenia tego terminu w wyjątkowych przypadkach. O niedotrzymaniu tego terminu należy jednak powiadomić państwo wydania orzeczenia, wyjaśniając powody opóźnienia i przewidywany termin wydania decyzji w przedmiocie wykonania zagranicznego orzeczenia.

Art. 611tk przewiduje obligatoryjne i fakultatywne przesłanki odmowy wykonania orzeczenia.

Art. 611tk § 1 – obligatoryjne przesłanki odmowy wykonania orzeczenia:

- ✓ brak podwójnej karalności - możliwość taka została bowiem przewidziana w art. 7 ust. 4 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności. Każde państwo członkowskie przy przyjęciu decyzji ramowej lub w późniejszym terminie może stwierdzić w oświadczeniu złożonym w Sekretariacie Generalnym Rady o niestosowaniu art. 7 ust. 1 znoszącego wymóg weryfikacji podwójnej karalności w odniesieniu do wymienionych w nim 32 kategorii przestępstw. Polska skorzystała z tego prawa, składając stosowne oświadczenie do Sekretariatu Generalnego Rady.
- ✓ naruszenie zasady ne bis in idem,
- ✓ brak zgody skazanego na przekazanie w wypadkach, gdy jest ona wymagana,
- ✓ sprawca z uwagi na wiek nie podlega odpowiedzialności karnej,
- ✓ istnieje możliwość naruszenia swobód obywatelskich;
- ✓ jeżeli wykonanie kary łączy się z zastosowaniem terapii lub innych środków nieznanymi prawu polskiemu.

Art. 611tk § 2 - katalog fakultatywnych przesłanek odmowy wykonania orzeczenia:

- ✓ podstawy formalne = niekompletność zaświadczenia lub jego sprzeczność z treścią wyroku,
- ✓ przedawnienie wykonania kary,
- ✓ darowanie przestępstwa na mocy amnestii,
- ✓ immunitet,
- ✓ zasada specjalności – gdy w warunkach określonych w art. 607e § 3 pkt 8 w zw. z art. 611tm właściwy organ państwa wydania nie wyraził zgody na to, aby sprawcę ścigać za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, lub wykonać orzeczone wobec niego kary pozbawienia wolności za inne przestępstwa,
- ✓ kara pozostała do odbycia przez skazanego jest niższa niż 6 miesięcy pozbawienia wolności
- ✓ przestępstwo według prawa polskiego zostały popełnione w całości lub w części na terytorium RP lub na terytorium za takowe uznawanym (np. na pokładzie polskiego statku wodnego lub powietrznego),
- ✓ skazany nie mieszka stale w Polsce, albo gdy wyrok został wydany pod jego nieobecność, - Nie dotyczy to jednak sytuacji, gdy: po pierwsze - skazany został wezwany do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiony o terminie i miejscu rozprawy lub posiedzenia i pouczone, że jego niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia, po drugie - jeżeli miał obrońcę, zaś ten był obecny na rozprawie lub posiedzeniu, po trzecie zaś - gdy po doręczeniu mu odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie złożenia wniosku o przeprowadzenie nowego postępowania z jego udziałem w tej samej sprawie, z prawa tego nie skorzystał lub też złożył oświadczenie, że nie kwestionuje wydanego w jego sprawie orzeczenia.

Zgodnie z art. 607tl § 1 skutkiem decyzji sądu polskiego o wykonaniu orzeczenia dotyczącego kary pozbawienia wolności jest konieczność określenia kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego. Odpowiednie zastosowanie znajduje w tym zakresie art. 607s § 4 K.p.k. regulujący te kwestie w odniesieniu do europejskiego nakazu aresztowania. Jeżeli więc kara pozbawienia wolności orzeczone przez właściwy organ państwa wydania, przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę.

W sytuacji, gdy kara orzeczone w innym państwie członkowskim jest nieznaną prawu polskiemu, obowiązkiem sądu jest określenie podlegającej wykonaniu kary przewidzianej przez prawo polskie za podobne przestępstwo. Jeżeli przestępstwo zgodnie z przyjętą według prawa polskiego kwalifikacją prawną nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, wykonuje się karę orzeczoną przez sąd państwa wydania orzeczenia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy pozbawienia wolności (art. 8 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności). Okres 6 miesięcy pozbawienia wolności stanowi wysokość graniczną, poniżej której sąd polski ma możliwość odmowy wykonania kary. Z tego względu, jeżeli polski sąd nie odmówił wykonania kary o niższym wymiarze, powinien wykonać karę w wysokości orzeczonej przez właściwy organ państwa wydania orzeczenia. W innych wypadkach kara podlegająca wykonaniu w Polsce nie może przekraczać 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Art. 611tn przewiduje niezwłoczne umorzenie postępowania wykonawczego w razie uzyskania od państwa wydania orzeczenia informacji, że przekazane do wykonania orzeczenie nie podlega dalszemu wykonaniu.

c) Rozdział 66h - Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego

Decyzja ramowa o probacji stanowi kolejny instrument wyrażający zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń w ramach UE. Jej celem jest umożliwienie wzajemnego uznawania i przejmowania do wykonania wyroków skazujących na kary niepolegające na pozbawieniu wolności lub grzywnie. Z uwagi na odmienne systemy prawne państw członkowskich, decyzja ramowa pozwala na uznanie i wykonywanie wyroków oraz decyzji wydanych przez inne organy niż sądowe. Decyzje organów pozasądowych muszą mieć jednak ścisły związek z orzeczeniem sądu. Chodzi tu o takie sytuacje, w których sąd wymierza karę związaną z poddaniem sprawcy próbie, ale szczegółowe obowiązki skazanego w okresie próby są określane przez kuratora.

Wdrożenie przepisów decyzji ramowej o probacji powinno mieć wpływ na ułatwienie resocjalizacji osób skazanych, skuteczniejszą ochronę ofiar i społeczeństwa, a także upowszechnienie stosowania odpowiednich warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych w odniesieniu do sprawców, którzy nie mieszkają w państwie skazania.

Wyroki możliwe do uznania i wykonywania w związku z implementacją decyzji ramowej:

- ✓ w sprawie zawieszenia wykonania kary lub warunkowego zwolnienia z jej odbywania. Wyroki takie (lub decyzje) będą obejmować kary pozbawienia wolności z warunkowym ich zawieszeniem lub zwolnieniem z wykonania, kary warunkowe (odpowiadające na gruncie prawa polskiego w pewnym zakresie warunkowemu umorzeniu postępowania karnego) i kary alternatywne (rozumiane w prawie polskim jako kary ograniczenia wolności i środki karne orzeczone samoistnie na podstawie art. 39 K.k.);
- ✓ wyroki (i decyzje) określające warunki lub obowiązki nałożone na skazanego, wskazane wprost w decyzji ramowej. Do takich warunków i obowiązków należą m.in. obowiązek informowania przez osobę określonego organu o każdej zmianie miejsca pobytu, obowiązki odnoszące się do sposobu zachowania, miejsca pobytu, kształcenia, nakaz unikania kontaktu z określonymi osobami (art. 4 decyzji ramowej o probacji).

Decyzja ramowa o probacji określa państwa, do których wyrok (lub decyzja) mogą być przekazane. Zgodnie z decyzją ramową przepis art. 611u § 1 i 2 przewiduje, iż przekazanie wyroku (lub decyzji) następuje do państwa, w którym sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, jeżeli wrócił on do tego państwa lub wyraził wolę powrotu do niego. Wyrażenie woli może nastąpić w dowolny sposób; w praktyce będzie to oświadczenie składane przez skazanego przed sądem lub wobec kuratora. Z tego względu projekt nie wprowadza w tej mierze żadnych dodatkowych warunków.

Przekazanie może nastąpić do innego państwa niż wymienione wyżej, pod warunkiem zgody właściwego organu tego ostatniego państwa. Zgodnie z decyzją ramową projekt przewiduje w tym zakresie obowiązek uprzedniego uzyskania zgody właściwego organu państwa wykonania. Zapytanie o zgodę państwa obcego może nastąpić w trakcie posiedzenia w przedmiocie wystąpienia. Z zapytaniem takim może wystąpić sąd. Zgoda państwa obcego może jednak zostać wyrażona nie tylko wskutek oficjalnego zapytania sądu polskiego, ale np. na wniosek złożony przez samego skazanego, przed posiedzeniem w przedmiocie wystąpienia. Z tego względu wprowadzanie dalszych wymogów proceduralnych nie wydaje się celowe. Ponadto art. 611u § 3 wskazuje, iż każdorazowe przekazanie może nastąpić tylko do jednego państwa wykonania.

Zgodnie z decyzją ramową o probacji przekazaniu mogą podlegać orzeczenia nakładające na skazanego określone obowiązki. Tym samym, rozstrzygając w przedmiocie wystąpienia, polski sąd będzie zobowiązany do skontrolowania, czy nałożony na skazanego obowiązek zgodny jest z

katalogiem zawartym w decyzji. Z tego względu art. 611u w § 1 wymienia przepisy polskich ustaw karnych, które przewidują obowiązki odpowiadające przewidzianym w instrumencie europejskim.

Prawodawca europejski wprowadził zasadę bezpośrednich kontaktów między organami sądowymi państw członkowskich.

Państwo wykonania ma możliwość dokonania określonych modyfikacji, które pozwolą mu na wykonanie orzeczenia w zgodzie z prawem krajowym. Może to jednak prowadzić do niepożądanego przez państwo wydania ingerencji w treść wyroku. W związku z tym, zgodnie z decyzją ramową o probacji, art. 611ua § 4 przewiduje możliwość cofnięcia wystąpienia, jeżeli państwo wykonania dokona adaptacji kary do własnych regulacji prawnych, a sąd polski uzna, że ta zmiana istotnie zmniejsza treść orzeczenia, zwłaszcza z punktu widzenia celów kary. Jest to swoiste zabezpieczenie przed nadmierną ingerencją w treść wyroku przekazywanego do wykonania. Zgodnie z decyzją ramową o probacji, projektodawca zdecydował o określeniu dziesięciodniowego terminu do wydania postanowienia w przedmiocie wycofania wystąpienia.

Art. 611ua § 5 i 6 stanowią wdrożenie procedury przewidzianej w art. 20 ust. 2 i 3 decyzji ramowej o probacji. Umożliwiają one wycofanie wystąpienia, jeżeli wobec sprawcy wszczęto kolejne postępowanie karne. W takim bowiem wypadku konieczne może być zapewnienie obecności skazanego w państwie postępowania, a także objęcie obydwu orzeczeń wyrokiem łącznym. Zastosowanie tej procedury ma jednak w pełni fakultatywny charakter. Co więcej, z uwagi na gwarancje przysługujące sprawcy, będącemu stroną postępowania wykonawczego, wycofanie zaświadczenia wymaga zgody właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia.

W przypadku zaistnienia okoliczności, które będą miały wpływ na zapadły wyrok i kwestię jego wykonania w innym państwie UE (np. wniesienie nadzwyczajnych środków zaskarżenia, przedawnienie wykonania kary, itd.), polski sąd jest zobowiązany do poinformowania organu państwa wykonującego o tych okolicznościach (art. 611ub § 1 i 2 K.p.k.). Celowi temu służyć ma standardowy formularz, co powinno ułatwić obrót między zaangażowanymi sądami i innymi organami.

Przepis art. 611u reguluje tryb wystąpienia przez polski sąd o wykonanie w innym państwie członkowskim UE wydanego w Polsce orzeczenia probacyjnego.

Zakres przedmiotowy wystąpienia

2. Na podstawie art. 611u dopuszczalne jest wystąpienie o wykonanie w innym państwie członkowskim UE następujących orzeczeń wydanych w Polsce, jeżeli na skazanego lub sprawcę nałożony w nim został choćby jeden ze wskazanych w § 1 tego przepisu środków karnych, obowiązków probacyjnych lub dozór:

- 1) orzeczenia wymierzającego **karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania** – chodzi tu zarówno o wyrok skazujący (zarówno za przestępstwo, jak i przestępstwo skarbowe), którym orzeczono karę pozbawienia wolności jednocześnie z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jak również o sytuację, gdy wyrokiem orzeczono karę bezwzględną pozbawienia wolności, zaś później wykonanie tej kary zostało warunkowo zawieszona na mocy odrębnego orzeczenia wydanego na podstawie art. 152 k.k.w. – wprawdzie brzmienie art. 611u § 1 wydaje się ograniczać dopuszczalność przekazania tylko do tej pierwszej sytuacji, jednak tę drugą możliwość wyraźnie dopuszczono w art. 2 pkt 2 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW, co należy uwzględnić, interpretując przepis art. 611u § 1; przepis art. 611u § 1 nie obejmuje zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę lub karę ograniczenia wolności, gdyż przepisy kodeksu karnego wykonawczego nie przewidują możliwości warunkowego zawieszenia wykonania tej kary; nie można natomiast wykluczyć dopuszczalności przekazania wykonania **kary aresztu wojskowego**, skoro stosuje się do niej odpowiednio przepisy o karze pozbawienia wolności (art. 322 § 1 *in fine* k.k.) i możliwe jest orzeczenie tej kary z warunkowym zawieszeniem,
- 2) wyroku orzekającego **karę ograniczenia wolności** – z dalszej części art. 611u § 1 wynika, że przekazanie jest dopuszczalne, jeżeli orzeczenie nakłada na sprawcę obowiązki określone w art. 34 § 2 k.k., co odnosi się wyłącznie do kary ograniczenia wolności – pomimo pewnej nieprecyzyjności tego sformułowania, gdyż obowiązki przewidziane w art. 34 § 2 k.k. nie są nakładane orzeczeniem sądu, lecz ciążą na skazanym na karę ograniczenia wolności z mocy prawa; wynika stąd, że przekazanie do wykonania może nastąpić niezależnie od szczegółowej treści orzeczenia wymierzającego tę karę, gdyż w przypadku każdej kary przepis art. 34 § 2 k.k. ma zastosowanie; dla dopuszczalności przekazania orzeczenia nie ma zatem znaczenia, jaki z przewidzianych w art. 35 k.k. wariantów kary ograniczenia wolności został w danym przypadku orzeczony,

- 3) wyroku orzekającego **samoistnie środek karny** – z dalszej części art. 611u § 1 wynika, że chodzi tu wyłącznie o orzeczenie jako samoistnego środka karnego określonego w art. 39 pkt 2-2d i 5 k.k. oraz art. 39 pkt 6 w zw. z art. 46 § 2 k.k.; podstawa, na jakiej orzeczono samoistny środek karny, nie ma znaczenia z perspektywy art. 611u (zob. np. art. 59 § 1 k.k., art. 61 k.k., art. 343 § 1 i § 2 pkt 3 k.p.k.),
- 4) postanowienia o **warunkowym zwolnieniu** – może ono dotyczyć zarówno warunkowego zwolnienia z wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 32 pkt 3-5 k.k., jak i zastępczej kary pozbawienia wolności (zob. art. 52 k.k.w.),
- 5) wyroku **warunkowo umarzającego postępowanie karne** – nie ma znaczenia, czy wyrok ten wydany został na posiedzeniu, o którym mowa w art. 341 i 342, czy też po przeprowadzeniu rozprawy.

Przepis art. 611u § 1 z uwagi na dość zawiłą strukturę paradoksalnie wydaje się nie obejmować możliwości **wystąpienia o wykonanie środka karnego** określonego w art. 39 pkt 2-2d i 5 k.k. oraz w art. 39 pkt 6 w zw. z art. 46 § 2 k.k., **jeżeli został on orzeczony obok kary ograniczenia wolności lub kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem**, choć samo orzeczenie o takiej karze generalnie może zostać przekazane do wykonania w innym państwie członkowskim UE. Sytuacja ta nie została wprost unormowana w samej decyzji ramowej 2008/947/WSiSW, jednak wydaje się, że jest ona objęta jej unormowaniami. Pojęcie „kara alternatywna” zdefiniowane w art. 2 pkt 4 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW obejmuje karę inną niż kara pozbawienia wolności, środek polegający na pozbawieniu wolności lub grzywna, nakładającą nakaz lub polecenie. Nie ma więc podstaw do odrzucenia – jako pozostającej poza zakresem tego pojęcia – sytuacji, gdy kara alternatywna będzie obejmowała kilka obowiązków probacyjnych. Również art. 2 pkt 2 i pkt 6 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW nie wymagają, aby nakazy i obowiązki nałożone w związku z warunkowym zawieszeniem na osobę skazaną miały charakter wyłącznie obowiązków probacyjnych w rozumieniu art. 72 § 1 k.k. Wydaje się, że nie jest tu istotny charakter danych obowiązków i nakazów, a więc mogą to być również środki karne w rozumieniu polskiego kodeksu karnego. Z kolei polski ustawodawca uznał, że pojęcie „kara alternatywna” obejmuje na gruncie prawa polskiego karę ograniczenia wolności i orzeczone samoistnie środki karne (zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 4583/VI z dnia 17 sierpnia 2011 r.), każdą z tych sankcji traktując odrębnie. Również odrębnie ujęta została kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem. Reasumując, wydaje się dopuszczalne wystąpienie o wykonanie w innym państwie członkowskim UE środka karnego określonego w art. 39 pkt 2-2d i 5 k.k. oraz w art. 39 pkt 6 w zw. z art. 46 § 2 k.k. orzeczonego obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub obok kary ograniczenia wolności, jeżeli wystąpienie dotyczy łącznie takiego środka i takiej kary.

Zarówno treść art. 1 ust. 2 i art. 2 pkt 4 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW, jak i art. 611u § 1 nie pozostawiają natomiast żadnych wątpliwości, że w trybie przepisów rozdziału 66h **nie jest dopuszczalne występowanie o wykonywanie środków karnych orzeczonych obok kary pozbawienia wolności i grzywny**. Jest to w pewnym stopniu podyktowane faktem, iż przekazywanie orzeczeń o tych karach następuje na odrębnej podstawie prawnej (zob. rozdziały 66a i 66f). Z drugiej jednak strony przekazanie tych orzeczeń dotyczy wyłącznie kary pozbawienia wolności oraz grzywny i nie obejmuje orzeczonych obok nich środków karnych, nawet jeżeli są to środki, o których mowa w art. 611u § 1. Zwłaszcza w przypadku grzywny może dojść do paradoksalnej sytuacji, że po dobrowolnym uiszczeniu przez skazanego grzywny nie będzie możliwe przekazanie orzeczonego wobec niego środka karnego do wykonania w państwie członkowskim, w którym ma on stałe miejsce pobytu, pomimo że byłoby to ze wszech miar uzasadnione. Sytuacja ta została jednak niestety całkowicie przeoczona również przez ustawodawcę europejskiego i nie jest objęta decyzją ramową 2008/947/WSiSW.

4. Wystąpienie do innego państwa członkowskiego UE o wykonanie jednego ze wskazanych powyżej orzeczeń może nastąpić tylko wówczas, gdy orzeczenie to nakłada na skazanego lub sprawcę choćby jeden **obowiązek probacyjny** albo oddaje go pod dozór kuratora lub instytucji publicznej. Warunki dotyczące rodzaju orzeczenia oraz nałożenia obowiązku probacyjnego mają zatem charakter koniunkcyjny. Jeżeli więc np. warunkowemu zawieszeniu lub zwolnieniu nie towarzyszy jakiegokolwiek obowiązek probacyjny, przekazanie orzeczenia wymierzającego karę pozbawienia wolności wraz z takim środkiem probacyjnym do wykonania w innym państwie członkowskim UE nie jest dopuszczalne. Oznacza to, że przedmiotem przekazania do wykonania jest całość orzeczenia probacyjnego, jednak tylko w sytuacji, gdy obejmuje ono choćby jeden obowiązek probacyjny lub dozór. W trybie przepisów rozdziału 66h nie można zatem wystąpić o wykonanie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wyroku warunkowo umarzającego postępowanie lub postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu, jeżeli sprawca nie został oddany pod dozór ani nie został na niego nałożony jakiegokolwiek obowiązek probacyjny określony w art. 611u § 1.

Zgodnie z art. 611u § 1 przekazaniu podlega orzeczenie nakładające na skazanego lub sprawcę choćby jeden z następujących zakazów lub obowiązków:

- 1) zakaz zmiany bez zgody sądu miejsca stałego pobytu, obowiązek wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne i obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary (art. 34 § 2 k.k.) – obowiązki te odnoszą się wyłącznie do kary ograniczenia wolności i ciąży na skazanym z mocy tego przepisu,
- 2) zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 39 pkt 2 k.k.),
- 3) zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi (art. 39 pkt 2a k.k.),
- 4) obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu (art. 39 pkt 2b k.k.),
- 5) zakaz wstępu na imprezę masową (art. 39 pkt 2c k.k.),
- 6) zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych (art. 39 pkt 2d k.k.),
- 7) obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 39 pkt 5 k.k.),
- 8) nawiązkę orzeczną na rzecz pokrzywdzonego w miejsce obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. (art. 39 pkt 6 w zw. z art. 46 § 2 k.k.) – nawiązka orzeczną na rzecz innego podmiotu może być przekazana do wykonania do innego państwa członkowskiego w trybie przepisów rozdziału 66a,
- 9) obowiązek informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby (art. 72 § 1 pkt 1 k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (zob. art. 67 § 3 k.k.) oraz skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.),
- 10) obowiązek wykonywania ciężącego na skazanym obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby (art. 72 § 1 pkt 3 k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (art. 67 § 3 k.k.), skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 11) obowiązek wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu (art. 72 § 1 pkt 4 k.k.) – może być on orzeczony w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.) oraz skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.),
- 12) obowiązek powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (art. 72 § 1 pkt 5 k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (art. 67 § 3 k.k.), skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 13) obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym (art. 72 § 1 pkt 6 k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (art. 67 § 3 k.k.), skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 14) obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (art. 67 § 3 k.k.), skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 15) obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 k.k.) – może być on orzeczony w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.) skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.),
- 16) obowiązek powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a k.k.) – może być on orzeczony zarówno w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i warunkowego umorzenia postępowania (art. 67 § 3 k.k.), skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 17) obowiązek innego niż wskazane w art. 72 § 1 pkt 1-7b k.k. stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa (art. 72 § 1 pkt 8 k.k.) – może być on orzeczony w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 18) obowiązek naprawienia szkody w całości lub w części (art. 72 § 2 k.k.) – może być on orzeczony w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary, jak i skazania na karę ograniczenia wolności (art. 36 § 2 k.k.) oraz warunkowego zwolnienia (art. 159 § 1 k.k.w.),
- 19) oddanie sprawy pod dozór kuratora lub instytucji publicznej – nie jest istotną podstawą dozoru, może być to zatem zarówno przepis art. 67 § 2 k.k., art. 73 k.k., jak i art. 159 § 1 k.k.w.; wprowadzie

ustawodawca w art. 611u § 1, mówiąc o dozorze, użył terminu „skazany”, pomimo że wcześniej mówi o „sprawcy”, jednak tej niekonsekwencji terminologicznej nie należy odczytywać jako wyłączenie dopuszczalności wystąpienia o wykonanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, w którym jedynym obowiązkiem probacyjnym jest oddanie sprawcy pod dozór kuratora; przepis art. 611u § 1 mówi o oddaniu pod dozór kuratora lub instytucji publicznej, podczas gdy przepisy art. 67 § 2 k.k., art. 73 k.k. i art. 159 § 1 k.k.w. przewidują oddanie sprawcy pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym – wydaje się, że zróżnicowanie to nie jest zwykłym niedopatrzaniem ustawodawcy, lecz rodzi określone konsekwencje z punktu widzenia dopuszczalności przekazania do wykonania orzeczenia probacyjnego zawierającego rozstrzygnięcie o poddaniu sprawcy pod dozór; trzeba bowiem zwrócić uwagę, że w sytuacji gdy podmiotem sprawującym dozór ma być konkretna osoba czy też wskazane z nazwy stowarzyszenie lub organizacja społeczna, z reguły nie będzie możliwe sprawowanie dozoru przez ten podmiot po przekazaniu orzeczenia do wykonania w innym państwie członkowskim UE, gdyż wymagałoby to prowadzenia działalności na terytorium tego państwa; wydaje się zatem, że wystąpienie o wykonanie orzeczenia może mieć miejsce tylko wtedy, gdy podmiotem sprawującym dozór jest kurator lub instytucja publiczna, której odpowiednik można wskazać w państwie wykonania orzeczenia; w przeciwnym razie należy przed przekazaniem orzeczenia zmienić orzeczenie o dozorze, określając kuratora jako podmiot go sprawujący, i dopiero wówczas występować w trybie art. 611u o wykonanie orzeczenia.

Dla dopuszczalności wystąpienia o wykonanie w innym państwie orzeczenia, o którym mowa w art. 611u § 1 nie ma znaczenia konfiguracja, w jakiej orzeczone zostały obowiązki wymienione w tym przepisie. Możliwe jest zatem, że podlegające przekazaniu orzeczenie będzie nakładało na sprawcę jeden obowiązek, jak również gdy będzie to kilka obowiązków albo też jeden obowiązek, ale jednocześnie oddawało go pod dozór kuratora. Wątpliwości rodzą się natomiast w odniesieniu do sytuacji, gdy orzeczenie probacyjne nakłada na sprawcę zarówno obowiązek wskazany w art. 611u § 1, jak i obowiązek spoza tego katalogu. Wydaje się, że zasadniczo wystąpienie do innego państwa członkowskiego o wykonanie orzeczenia nie jest wówczas dopuszczalne, gdyż wiąże się ono z koniecznością zawieszenia postępowania wykonawczego w Polsce. W razie przekazania orzeczenia do wykonania w innym państwie członkowskim, w Polsce wykonanie tego obowiązku nie byłoby możliwe, tym bardziej że z przekazaniem orzeczenia z reguły wiąże się również utrata przez polskie organy kompetencji do orzekania co do konsekwencji braku respektowania obowiązku probacyjnego przez sprawcę (podobnie P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks...*, 2011, t. III, s. 1038 i n.). Wyjątek należy jednak uczynić dla sytuacji, gdy wystąpienie o wykonanie orzeczenia probacyjnego w innym państwie członkowskim nastąpić ma już po tym, jak obowiązek probacyjny, który nie jest objęty katalogiem zawartym w art. 611u § 1, został przez sprawcę wykonany (np. sprawca przeprosił pokrzywdzonego).

Wskazanie w art. 611u § 1 obowiązków probacyjnych za pomocą odesłania do konkretnych przepisów kodeksu karnego spowodowało pewne niekonsekwencje w określeniu zakresu zastosowania przepisów rozdziału 66h. Z całkowicie bowiem niezrozumiałych powodów ustawodawca umożliwia wystąpienie o wykonanie orzeczenia probacyjnego, jeżeli orzeczono środek karny z art. 39 pkt 5 k.k. lub obowiązek określony w art. 72 § 2 k.k., podczas gdy poza zakresem unormowania art. 611u § 1 pozostaje sytuacja, gdy jedynym obowiązkiem towarzyszącym orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania jest obowiązek naprawienia szkody, o którym mowa w art. 67 § 2 k.k. Już sam fakt objęcia zakresem art. 611u § 1 pozostałych podstaw umożliwiających nałożenie obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem wskazuje, że mamy tu do czynienia z przeoczeniem. Uzasadnia to zastosowanie przepisu art. 611u w drodze analogii w odniesieniu do orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, które nakłada na sprawcę wyłącznie obowiązek naprawienia szkody, o którym mowa w art. 67 § 3 k.k.

5. Podkreślenia wymaga, że przepis art. 611u ma zastosowanie nie tylko w sytuacji, gdy obowiązek probacyjny został nałożony na sprawcę w „pierwotnym” orzeczeniu probacyjnym, a więc w wyroku skazującym na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wyroku skazującym na karę ograniczenia wolności lub postanowieniu o warunkowym przedterminowym zwolnieniu, ale również w sytuacji, gdy obowiązek taki został nałożony później w wydanym w okresie próby lub okresie wykonywania kary postanowieniu modyfikującym zakres obowiązków i dozoru zgodnie z art. 74 § 2 k.k., art. 36 § 3 w zw. z art. 74 § 2 k.k., art. 67 § 4 w zw. z art. 74 § 2 k.k., a także art. 163 § 2 k.k.w. Wprawdzie sposób sformułowania art. 611u § 1 mógłby przemawiać za ograniczeniem go tylko do pierwszej ze wskazanych sytuacji, jednak z treści art. 2 pkt 2 i 3 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW można wyprowadzić ogólną regułę, że dla dopuszczalności przekazania orzeczenia probacyjnego nie jest istotne, czy obowiązek nałożony został w orzeczeniu probacyjnym, czy też w odrębnej, późniejszej decyzji wydanej w związku z orzeczeniem probacyjnym.

d) Rozdział 66i - Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie

Rozdział 66i Kodeksu postępowania karnego odnosi się do wykonania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyroków zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, jeżeli z brzmienia wyroku wynika, że sprawca ma być poddany próbie.

Dotyczy to orzeczeń skazujących na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo na samoistną karę lub środek niepolegający na pozbawieniu wolności lub grzywnie bądź orzekające o warunkowym zwolnieniu, warunkowym umorzeniu postępowania karnego lub innym warunkowym odroczeniu wykonania kary - w tym zakresie, z uwagi na odmienności systemów prawnych państw członkowskich, projektodawca nie przewidział zamkniętego katalogu.

Przepis art. 611ud § 1 określa, jakiego rodzaju obowiązki nałożone na podstawie wskazanych w nim orzeczeń podlegają wykonaniu przez sąd rejonowy. W Polsce będzie mógł być zatem wykonywany orzeczonej przez sąd obcy obowiązek:

- 1) stawiennictwa przed określonym organem,
- 2) informowania określonego organu o zmianie miejsca pobytu lub miejsca pracy albo uzyskiwania zgody na taką zmianę,
- 3) przebywania albo powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, w tym również, jeżeli orzeczenie zakazuje wstępu do określonych miejsc lub na imprezy o charakterze masowym,
- 4) powstrzymania się od kontaktowania z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób,
- 5) powstrzymania się od posiadania określonych przedmiotów,
- 6) łóżenia na utrzymanie innej osoby,
- 7) naprawienia szkody,
- 8) nauki,
- 9) wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, pracy społecznie użytecznej lub pracy zarobkowej,
- 10) poddania się określonym zakazom albo ograniczeniom w wykonywaniu zawodu, prowadzeniu działalności zawodowej lub gospodarczej,
- 11) poddania się leczeniu albo oddziaływaniam terapeutycznym,
- 12) poddania się dozorowi kuratora, pracownika społecznego lub instytucji publicznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Obowiązki te powinny wynikać z orzeczeń, o których mowa wyżej, a dotyczących kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, samoistnej kary lub środka niepolegającego na pozbawieniu wolności lub grzywny, warunkowego przedterminowego zwolnienia, warunkowego umorzenia postępowania lub innego warunkowego odroczenia wykonania kary.

Właściwy miejscowo do rozpoznania wniosku państwa wydania orzeczenia jest sąd rejonowy miejsca legalnego stałego pobytu skazanego.

Pozostałe przepisy tego artykułu zawierają rozwiązania typowe dla obrotu międzynarodowego w sprawach karnych w ramach UE. Wyjątkiem jest art. 611ud § 4. Umożliwia on wykonanie kary lub środka wobec sprawcy, który nie posiada legalnego stałego miejsca pobytu w Polsce, jednak przejęcie orzeczenia przez polski sąd pozwoliłoby w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary lub środka. Może tu chodzić o osoby planujące przeprowadzenie się do Polski lub posiadające w naszym kraju rodzinę. Zgodę na przejęcie orzeczenia w takim wypadku będzie każdorazowo wydawał sąd.

Art. 611ue § 3 odpowiada art. 9 decyzji ramowej o probacji. Wyposaża on państwo wykonania orzeczenia w kompetencje do wprowadzenia odpowiednich modyfikacji kary w celu jego wykonania. Modyfikacje te dotyczyć mogą charakteru lub okresu obowiązywania warunku zawieszenia lub kary alternatywnej, a także długości okresu zawieszenia, jeżeli są one niezgodne z prawem tego państwa. Istotne jest jednak to, aby dostosowanie nastąpiło w sposób nie pogarszający sytuacji skazanego, a

jednocześnie, aby w możliwie zbliżony sposób odpowiadało pierwotnemu wyrokowi. Jeżeli długość warunku zawieszenia, kary alternatywnej lub okresu zawieszenia przekracza maksymalny pułap wskazany w przepisach państwa wykonania, dostosowanie powinno polegać na przyjęciu takiego właśnie maksymalnego pułapu. O powyższych dostosowaniach państwo wykonania informuje państwo wydania.

Wraz z uznaniem wyroku przez państwo wykonania państwo to staje się właściwe nie tylko do nadzoru nad prawidłową realizacją obowiązków nałożonych w wyroku, ale również podejmowania dalszych decyzji, gdy sprawca narusza obowiązki lub popełnia kolejne przestępstwo. Zgodnie z art. 14 ust. 3 decyzji ramowej o probacji państwo wykonania może odmówić jednak przyjęcia uprawnień związanych z podejmowaniem dalszych decyzji w odniesieniu do skazanego. Jest to możliwe wówczas, gdy dalsze decyzje nie polegałyby na zmianie warunków i obowiązków, nie dotyczyłyby też długości okresu zawieszenia. Możliwość odmowy realizacji uprawnień istnieje w sytuacji braku podwójnej karalności czynu, w przypadkach dotyczących kary warunkowej, a także kary alternatywnej, jeżeli wyrok nie przewiduje kary pozbawienia wolności lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności, które mają zostać wykonane w razie nieprzestrzegania nałożonych warunków i obowiązków.

Ustawodawca zdecydował się na skorzystanie z tej możliwości w art. 611ue § 4. Konieczność orzeczenia zastępczej kary pozbawienia wolności lub podjęcia postępowania warunkowo umorzonego w innym reżimie prawnym niż reżim państwa wydania orzeczenia, mogłoby prowadzić do niekorzystnego skutku w postaci konkurencji porządków prawnych. W celu uniknięcia wątpliwości, projektodawca przyjął założenie, że wymiar ewentualnej kary, czy to zastępczej, czy orzekanej w wyniku podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, powinien stanowić wyłączną prerogatywę państwa wydania. Na sądzie polskim ciąży jedynie obowiązek poinformowania właściwego organu państwa wydania o okolicznościach, mogących skutkować podjęciem takiej decyzji. Informację przekazuje się przy zastosowaniu standardowego kwestionariusza.

Art. 611ug wprowadza katalog obligatoryjnych przesłanek odmowy:

- ✓ brak podwójnej karalności czynu,
- ✓ sprawca nie przebywa na terytorium RP, chyba że istnieją podstawy do przypuszczenia, że sprawca na nie powróci.

Fakultatywne przesłanki odmowy wykonania:

- ✓ nieprawidłowości zaświadczenia, m.in. niespełnienie warunków określających państwo właściwe do wykonania, rodzaju warunków i obowiązków (inne niż określone w decyzji ramowej),
- ✓ naruszenia zasady ne bis in idem,
- ✓ przedawnienia wykonania kary,
- ✓ immunitet,
- ✓ wiek odpowiedzialności karnej,
- ✓ darowanie przestępstwa na mocy amnestii,
- ✓ wydanie wyroku pod nieobecność sprawcy,
- ✓ popełnienie przestępstwa na terytorium RP,
- ✓ orzeczenie przewiduje obowiązek poddania się leczeniu, którego forma lub rodzaj nie jest znany ustawie;
- ✓ pozostały czas wykonywania nałożonych obowiązków jest krótszy niż 6 miesięcy.

Swoistą przesłanką odmowy jest nałożenie obowiązku poddania się leczeniu, którego rodzaj nie jest znany i możliwy do wykonania w państwie wykonania. Charakterystyczną dla decyzji ramowej przesłanką odmowy jest także krótszy niż 6 miesięcy okres wykonywania środka lub warunku związanego z poddaniem sprawcy próbie.

Art. 611ug § 4 przewiduje specyficzną dla decyzji ramowej o probacji instytucję częściowego uznania i wykonania orzeczenia, pomimo formalnego istnienia przesłanek odmowy, w tym obligatoryjnych. Zgodnie z art. 11 ust. 4 decyzji ramowej o probacji, państwo wykonania może w takim wypadku przejąć orzeczenie bez przejmowania uprawnień do podejmowania następnych decyzji w postępowaniu wykonawczym. Tym samym, w kompetencji państwa wydania pozostawione jest orzekanie w przedmiocie kary zastępczej lub orzekanej w wyniku podjęcia postępowania warunkowo umorzonego.

Celem tej regulacji jest umożliwienie wykonania kary w miejscu stałego zamieszkania także tym osobom, które formalnie nie spełniają kryteriów przekazania. Jest to zatem przepis zwiększający

uprawnienia. Należy też mieć na względzie, że w wypadku bezwzględnej odmowy uznania nakazu probacji przez sąd polski, z uwagi np. na brak podwójnej karalności, obywatel polski skazany przez sąd innego państwa członkowskiego będzie zmuszony do wykonania nałożonej na niego kary za granicą. Z reguły uniemożliwi mu to powrót do kraju oraz będzie łączyć się z wyższymi kosztami niż gdyby kara wykonywana była w miejscu jego pobytu, czyli w Polsce (wyższe koszty utrzymania za granicą, koszty zamieszkania etc.). Tym samym sytuacja obywatela polskiego skazanego za czyn niebędący w Polsce przestępstwem będzie korzystniejsza, jeżeli mimo istnienia przesłanki odmowy nadzór nad wykonaniem orzeczenia będzie sprawowany przez sąd polski, niż w wypadku bezwzględnej odmowy przez ten sąd przyjęcia orzeczenia do wykonania.

Art. 611uh przewiduje w § 1 podstawę prawną umorzenia postępowania wykonawczego po otrzymaniu przez sąd polski informacji, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu.

Art. 611uh § 3 odnosi się do wspomnianej wyżej procedury z art. 20 ust. 2 i 3 decyzji ramowej o probacji. Przepis wskazuje przesłanki, jakimi powinien kierować się sąd, wyrażając zgodę na cofnięcie wniosku przez właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. W żadnym wypadku zgoda taka nie może mieć charakteru automatycznego. Przeciwnie, jej wyrażenie musi być poprzedzone analizą wszystkich istotnych okoliczności przedmiotowych i podmiotowych danej sprawy, w szczególności zaś okresem pozostałej do wykonania kary lub środka oraz postawa sprawcy.